

2 část Historie 1937 ?, 1938, 1939, 1945

Hospodářské a politické poměry v obci před okupací (1937 ???)

Vinary byly čistě zemědělská vesnice. Skoro každý vlastnil nebo měl pronajaté pozemky, na kterých hospodařil. Z nějakého pole platil ročně 300 až 350 kg pšenice podle ceny na obilné burze. Nezbyvalo mu nic jiného, protože práci sháněl velmi těžko. Mnozí pracovali za hladové mzdy v cihelně v Janovicích, ve Starém Bydžově a jinde. Cihlář musel hlínu nakopat, přivézt, „forotu“ bosýma nohama rozšlapat, v ruční dřevěné formě cihlu udělat, vyklopit a odvézt pod kůlnu, kde čekala na vypálení.

Mzdy

Týdenní mzda byla 92 až 100 Kčs. Doma měl vlastní živobytí = pronajaté pole. Někteří chodili do Sekeřic „k Šiftom“, kde byla malá továrna na výrobu per. Týdenní mzda muže byla 92 – 100 Kčs, žena 42 – 50 Kčs. V cukrovaru v Novém Bydžově dostali práci ti, kdož měli „zelenou legitimaci“ republikánské strany československého venkova = agrární. Byl to totiž „náš člověk“ = náš volič. Podobně tomu bylo v rafinérii cukru ve Skřivanech. Kde u malého rolníka byla početnější rodina, odcházeli nejstarší postupně do služby k velkému sedlákovi. Po sklizni se někde meliorovalo = drenážovalo. Mnozí jezdili na drény až za Bydžov, k Hořicím a jinde. Ryčku, lopatu, krumpáč a ostatní musel mít drenážník vlastní. Pracovalo se celý týden v sobotu byla výplata.

Oživení trhu práce nastalo, když se začalo budovat na hranicích opevnění. Z Kozojídek jezdila celá skupina až k Náchodu.

Obecní zastupitelstvo

O záležitosti obce se staralo volené obecní zastupitelstvo z něhož byli vybráni obecní radní se starostou v čele. Ve Vinarech to byl od voleb roku 1936 pan Ladislav Myška č. p. 52 – válečný invalida, trafikant a měl prodej lahvového piva. V Kozojídkách byl starostou pan František Šádek, malozemědělec a výborný ovocnář. Ve Lhotě Smidarské pan Jaroslav Rodr, „z vysokého,, – větší sedlák a rozumný a obětavý člověk. V Janovicích pan Josef Severa č. p. 19. Obecní úřad byl v domě starosty, obyčejně se úřadovalo v bytě starosty. Početnější schůze byly obvykle v hospodě, důvěrné v bytě. Nejsilnější byla strana agrární.

Rok 1938

Nebyl nijak radostný. V květnu byla částečná mobilizace asi 5 ročníků záložníků. Léto proběhlo ve strachu z případné války. Posvícení ve Vinarech, snad první neděli v září, zneklidněno postrachem štvavého projevu Adolfa Hitlera, který šířily i naše rozhlasové vysílačky. Asi 25. září mobilizace záložníků do 40 let věku a těch, kteří měli zvláštní povolávací lístky i když byli starší. Přecpaná nádraží narukujícími, úseková doprava na dráze, polní pošta pro vojsko, řádění Hlinkovy gardy na Slovensku, ordnérů na hranicích s Německem a šípáků na hranicích s Maďarskem. Štvavé letáky „udeřil zvon, s Čechami von – Ať žije slovenská Svoboda! Nechť zdechne ta česká potvora!“ Postupné vyklízení Sudet = Pohraničí a útěk Čechů tam bydlicích a zaměstnaných.

15. březen 1939 – počátek okupace

Ze vzpomínek kronikáře. Studený nevlídný den, na zemi rozmoklý sníh. Protivný vítr s občasným deštěm. A v rozhlase hned po ránu: „Zachovejte klid a rozvahu! Německá vojska překročila naše hranice. Večer obsadila Frýdek-Místek. Odpor, který kladlo naše vojsko ve městech, byl likvidován...“ A zase zachovejte klid a rozvahu... Nechápu, co se vlastně děje. Jdu, jako obvykle na snídani ke Královům tj. hostinec č.p. 47 – nyní domek pana Košátky

Josefa č.p. 14. Před vraty stojí hospodář. „Co se děje?“ ptám se vyděšený... „Obsazují nás Němci“. Odpověď mě přímo přimrazí: „Aspoň bude u nás klid a pořádek. Žádná rudá revoluce!“ Nevím, co si mám myslet a mám strach. Ve škole to nestojí za nic. Bojíme se toho, co přijde. Odpoledne někdy mezi třetí a čtvrtou projíždějí naší obcí němečtí vojáci. Jezdí na motocyklech s lodčkou. V ní sedí v přilbě. Před sebou má kulomet připravený k palbě. Studené, vyzáblé obličej, pátravé oči, nikomu ani slovo. Jedou pomalu. Zalézáme stranou, každý jak se mu to hodí. Mlčíme a bojíme se. Co bude dál? Asi třetí den jedu vlakem přes Hradec Králové do Opočna. Protože musím čekat na vlak, jdu do města. Před hotelem Paříž vyhrává německá „kutálka“. Několik zvědavců stojí opodál. Břeskné pochody, v nichž převažují píšťaly znějí našim uším nezvykle, při pohledu na německé uniformy, nepříjemně. Posluchači se tak jako já zastavili jen na krok. S hlavou na rameni se pomalu vytrácejí. Žádná radost z hudby, žádný potlesk. Jen strach a nepřátelské pohledy. Po přehrání pochodu přichází dirigent k jednomu z hrajících a něco mu polohlasem přikazuje. Zazní povel, hudebníci se řadí do pořádkového útvaru, 6 kroků na místě provázených mlácením bot na místě do betonu náměstí a odchod. Nezvyklé pochodování na místě je nám k smíchu. Vrazím hlavu do ramen, tajíme smích a nenápadně se ztrácíme. V Opočně každé ráno těžká nákladní auta jedou k horám. K večeru se vracejí, jedou velmi pomalu těžce naložena s vleky. Prý odvázejí vojenský materiál z našich pohraničních opevnění. Je nám smutno a bojíme se. Následující léta se ozývaly vždy dopoledne silné výbuchy z Orlických hor. To němečtí zákopníci odstraňovali tam naše opevnění – bunkry. Do nynější doby se zachovala pevnost Zelená na Dobrošově u Náchoda a Hanička poblíž Žamberka.

Změny za okupace

První změna byla „Protektorát Čechy a Morava“. V úředním styku německý jazyk na prvním místě. Oboujazyčné nápisy označující úřady, školy, obchody, směrovky na silnicích, jména ulic, měst, míst apod. Přepočítání kursu Kčs a marky = 1 RM = 10 Kčs. Někteří nenasytní Němci využívali tohoto kursu k vykupování zboží, které posílali domů, jiní ke skutečnému přežívání se v cukrárnách a řeznictvích. Z toho často vznikaly těžké zdravotní potíže a někdy i smrt, ze které byli obviňováni čeští lékaři v důsledku prý nesprávného lékařského ošetření. Na školách zavedena povinná výuka německému jazyku z něhož všichni učitelé museli dělat písemnou i ústní zkoušku, před německými úřady. Na měšťanku smělo jen 1/3 žáků 5. ročníků. Zavedení přidělového systému lístků potravinových a poukazů na zboží. Po příchodu okupantů rozdělení obyvatel na samozásobitele = zemědělce a nesamozásobitele. Vše kromě vody, vzduchu, elektřiny a ukradeného, bylo na lístky. Obyvatelé rozdělení podle věku. Textil byl na šatenky, obuv na poukazy, ložní prádlo a výbavy pro nevěsty také. Kuřivo pro muže na tabáčky, uhlí na uhelky. Potravinové lístky byly na 1 měsíc. Zemědělci měli 15, později 13 kg obilí a výrobků z něho na měsíc. Zabijačky vepřů byly na povolení s potravinovým odvodem sádla škvařeného.

Zásobovací komise

Pro zásobování obce byla ustanovena zásobovací komise v tomto složení: Ladislav Myška – starosta – předseda, Josef Nížký – náměstek – vedoucí zásob, František Vlček – účetní obce – člen, Karel Hubka – člen. Tato komise pravidelně zasedala v druhé polovině měsíce v hostinci u Brožů, když pan Nížký potravinové lístky z okresního úřadu v Novém Bydžově převzal. Podle pokynů je podle seznamu obyvatel připravila a o několik dní později tamtéž vydala. Za tuto zásobovací agendu dostával obecní úřad roční odměnu asi 4 000 K, ale rozdělili si ji předseda a vedoucí. Jestli ostatní členové komise něco dostali nevím. Já nedostal nikdy nic. Na obecním úřadě se vydávaly poukazy na mletí do mlýna, uhelky na palivové dříví, povolení k domácí porážce vepře, předepsaný papír na sádlo z domácí porážky. Podle rozhodnutí komise poukazy na povlaky – ložní prádlo, pracovní obuv, stavební hmoty.

Zemědělství za okupace

Okupanti věnovali zemědělství zvláštní pozornost, nejen že nutili k obdělání každého pozemku, ale založili pečlivou evidenci půdy. K tomu sloužily Statkové archy. V nich byla uvedena přesná výměra pozemku, druh plodiny a výnos. Ve Vinarech bylo 29 statkových archů. Povinně je vedli zemědělci s výměrou půdy snad nad 5 ha. Obyčejně i v zimě se dělalo vyúčtování sklizně. Povinnost byla odevzdat vše, co rolník sklídl a pro další hospodaření nepotřeboval pro sebe. Na toto vyúčtování jsme šli následujícím způsobem: Vypočetlo se kolik je nutné na zasetí, kolik činí samozásobitelské dávky, připočetlo množství dodané k povinné dodávce a co zbývalo se muselo bezpodmínečně dodat. Bylo to zpravidla velmi málo, nebo nic. Byl to postup naprosto nesprávný, ale zachováním okupanty předepsaného postupu – pro ně pravdivého – by naši zemědělci nemohli nikomu nic prodat, ani příbuzným a známým ve městech, kteří pole neměli, dát ani zrno a národ by trpěl hladem. Škoda, že někteří tohoto stavu využívali pro sebe. Při našem vyúčtování docházelo k případům, že ha výnos ovsa, který se nemusel odvádět činil až 36 q a pšenice, která se musela dodávat jen 14 až 16 q z hektaru.

V těchto případech bylo nutné upravovat celou sklizeň, aby odpovídala aspoň trochu pravděpodobnosti. Tím výnosy značně poklesly. A odůvodnění: Malý, nebo žádný přiděl strojených hnojiv pro rolníky. A to bylo uznáváno! Odborný dohled na tuto činnost měli ing. Šilhánek, ředitel zemědělské školy v Novém Bydžově. Velmi rozumný a chápavý člověk.

Stájová kontrola užitkovosti

Snad v okupaci vznikla stájová kontrola dojivosti – užitkovosti – dojnic. Většina rolníků měla určitý počet dojnic do této kontroly zapsán. Asistent stájové kontroly přicházel pravidelně a měřil množství a tučnost mléka od těchto krav, zapisoval je. Telata od nich docilovala mnohem vyšších cen při prodeji k chovu, než telata dojnic nekontrolovaných. A tak se často stávalo, že dojnice kontrolovaného chovu dala ročně až 4 000 l mléka o tučnosti vyšší jak 4% a dojnice nekontrolované jen 4 až 6 set litrů mléka ročně nižší tučnosti.

Ve Vinarech byli asistenty stájové kontroly Ladislav Hladík č.p. 81 a Jaroslav Jelínek č.p.33. Tato činnost je uchránila před prací v Říši – tzv. totálního nasazení, což bylo velmi výhodné pro všechny! Oba již zemřeli.

Mlecí povolení

Přídělový systém se postupně zdokonaloval. Pro zemědělce = samozásobitele vydával obecní úřad mlecí povolení na semletí obilí – obyčejně pšenice a žito ve mlýně. Jezdilo se do mlýna v Červeněvsí – mlynář Matys - do Chotělic – mlynář Knajfl – do Sloupna, do Velešic a jinam, podle toho, jak kdo se s mlynářem znal. Každý potřeboval semlít větší množství obilí. Předepsané množství obilí by nikomu nestačilo, ani by nemohl nechat mouku známým a příbuzným ve městě. Do mlýna se jezdilo v noci. Příjezd byl vyjednáán předem. Mlynáři vycházeli lidem ochotně vstříc – nešidili je – ačkoliv riskovali vězení, případně koncentrák. I české četnictvo ve většině mělo pro tyto zásobovací potíže plně pochopení.

Domácí porážky - ohledači

Brzy po příchodu okupantů zřízena instituce ohledačů masa z domácích porážek vepřů. Ohledač byl vybaven k tomu účelu zvláštním drobnohledem a po porážce vepře úředně zjišťoval váhu a pod mikroskopem prohlížel vhodné plátky masa z určených částí vepře. Zajišťoval, není – li vepř napaden trichiny = svalovci. Jaká péče o zdraví lidí!!! Ze začátku tuto kontrolu prováděl bývalý dělesloužící četař Holub, se kterým jsem se velmi dobře znal z doby vojenské služby v Bardějově. S ním šlo dobře jednat o váze vepře ve prospěch zemědělce. Později – až do konce okupace – ohledával vepře pan Karel Hladík z Vinar, kterého na vyškolení pro tuto činnost vyslal starosta obce do Hradce Králové. Pracoval potom ve Vinarech a Lhotě Smidarské.

Evidence obyvatel

Další novinkou, kterou okupanti zavedli, byla povinná evidence obyvatel každé obce. Všichni občané starší 15 let, musili být policejně přihlášení na obecním úřadě. Kdo se přistěhoval musil se přihlásit do 24 hodin. Děti mladší 15 let a narozené byly evidovány na policejní přihlášce své matky. Každý, kdo přijel do obce na návštěvu, musel se přihlásit k přechodnému pobytu, oznámit, jak dlouho se v obci zdrží, účel návštěvy a odkud přišel – kde má své trvalé bydliště. Potvrzení o pobytu bylo evidováno v občanském průkaze hlášené osoby. Cizí státní příslušníci měli pro hlášení tiskopisy odlišné barvy, Rusové a Poláci červené. Červené přihlášky se musely ihned odeslat na Oberlandrát do Jičína, později do Kolína kam jsme patřili. Pro takového cizince si přijelo co nejdříve gestapo-tajná státní policie. Pochopitelně jsme tyto neevidovali. Byli v obci „načerno“. Za to byl koncentrák pro toho, u koho se Rus skrýval i pro mne, který tuto evidenci vedl. Viz. případ Olga Parfenjuk v č.p. 50 a Kát'a Olenčuk v č.p. 63 u Ječných a Arcalousů, které do Vinar utekly v zimě 1944 – 1945.

Občanské průkazy – OP

Zavedli je okupanti. Až do jejich příchodu měl OP jen ten, kdo o něj písemně požádal okresní úřad a předložil kolkovanou žádost, křestní – rodný list svůj i svých rodičů, potvrzení o trvalém pobytu v obci. Za okupace museli mít OP všichni mladší 65 let.

Pro nově se hlásící zavedli okupanti „Kannkarte“. Evidenci osob jsem vedl až do doby, kdy ji převzala VB na okres. Měl jsem ji v bytě, protože jak jsem již uvedl obecní úřad neměl žádnou kancelář. Teprve po roce 1945 jsme se scházeli v bývalém obecním domku na místě, kde nyní má pan František Černý č.p. 6 zahrádku po rozbouraném objektu u Navrátilka. V jedné místnosti, kterou jsme měli k dispozici. Bylo tam mokro a vše tam plesnivělo. V této místnosti byla před tím úřadovna Kampeličky mnoho roků, než si postavila domek č.p. 24 – nynější MNV a tam se přestěhovala.

Odvody koní za okupace

Za okupace byly také odvody koní, v některých obcích za přítomnosti komise odborníků z okupantů a zástupce okresního úřadu. Býval to MVDr. Čížek, veterinář, rada z Nového Bydžova. Odvod koní probíhal na cestě před č.p. 19-20-23 za nynější protipožární zbrojnicí. Rolník po vyvolání musel předvést koně jednotlivě v klidu, v chodu a klusu. Z odvodu byly vyjmuty klisny zapsané v plemenné knize a březí klisny. Čížkovo, „hochtragend = vysokobřezí“, zachránilo mnohou klisnu i když někdy neměla hříbě ani do dvou roků. Samozřejmě, že toto bylo dohodnuto tajně již předem. Připojuji přesnější údaje o počtu koní za okupace. Seznam rolníků – chovatelů koní je na zvláštní příloze, kde jsou uvedeni jmény a připojen počet koní. Z celkového počtu 58 tažných koní a 10 hříbat bylo 29 chovných klisen zapsáno v plemenné knize u spolku pro chov koní v okrese Nový Bydžov. Koně měli zpravidla rolníci hospodařící na výměře vyšší než 20 korců – tj. asi 6 ha a více. Byli to obvykle polokrevníci, hodící se v některých případech pod sedlo. Jen pan Hladík hospodařící asi na 16 – 18 ha půdy měl pár těžkých belgických koní. Výkonem v práci nebyl znatelnější rozdíl mezi těmito a polokrevníky, ale v rychlosti a nárocích na množství krmiva byl podstatný!

Pokud se pamatují, byli při odvozech koní ve Vinarech předváděni i koně z Kozojídek a Lhoty Smidarské. Toto vše vypisuji proto tak podrobně, aby si budoucí čtenář kroniky uvědomil obrovský rozdíl proti dnešku.

Zatmění – četníci

Brzy po rozpoutání druhé světové války nařídili okupanti přísné zatmění hned po setmění až do rozednění. Ani skulinkou nesmělo nikde pronikat světlo ven. Porušování tohoto nařízení kontrolovali protektorátní četníci a nedodržení zákazu přísně pokutovali. Také noční hlídky z řad občanů, určené jmenovitě obecním úřadem vždy na celý měsíc, měly povinnost kontrolovat zatmění a hlásit osoby v noci venku se zdržující. Do půlnoci hlídala jedna

dvojice, po půlnoci do rozednění druhá. Hlídky se měly zdržovat venku po celou noc jako opatření civilní protivzdušné obrany CPO.

Tyto hlídky kontrolovali četníci z četnické stanice ve Žlunicích. Velitelem byl vrchní Ferkl, velmi komisi a neoblíbený člověk, který byl našim občanům pod přezdívkou „kedlub“ velmi dobře znám. Druzí dva Cee a Poustka, byli velmi rozumní a snad nikomu nikdy neublížili. Poustka – zvaný „Karlíček“, byl později odvelen na zemské vojenské velitelství do Prahy.

Četníci měli povinnost konat pěší pochůzky podle časového rozvrhu velitele stanice tak, aby tento je mohl v každé době osobně kontrolovat. Museli se hlásit u starosty, který jim svým podpisem hlášení potvrdil. U něho zjišťoval přestupky občanů a vše, co by mohlo nadřízené úřady zajímat, jako nálada občanů, neobvyklé shromažďování a schůzky, návštěvy a pobyt neznámých osob v obci, které četníci potom zjišťovali – drobné krádeže, policejné nepřihlášené, občany na dovolené z nucených prací v Říši a podobné.

Nucené práce v Říši

Na počátku okupace odcházeli někteří za prací do Říše zlákáni vysokými výdělky vzhledem v přepočtu 1:10. Největší pohromou pro mladé lidi v Protektorátě Čechy a Morava byl odvod na nucené práce do Říše brzy po vypuknutí války. Před totálním nasazením v některých případech ochránila jen dobře odůvodněná práce ve větším zemědělství nebo v podniku pro vedení války důležitém. Bezpodmínečně nutně musely do Říše ročníky narozených 1921 a 1922.

Podrobně vylíčil své osudy a utrpení v Německu Ladislav Nezkusil z Vinar č.p. 10, který prožil skoro celou válku v uniformě organizace Todt – pomocné válečné složky a na jaře roku 1945 utekl po velkém bombardování místa, kde byl a do revoluce se skrýval.

Totálně nasazení

Nezkusil Ladislav Vinary č.p. 10 – Baumholder – Mainz
Kozák Miloslav č.p. 29 – Krásné Březno později zákopy Rakousko
Horák Josef č.p. 41; -
Koucký Ladislav č.p. 84 – Hydrowerk Záluží u Mostu
Jelínek Oldřich č.p. 64 -
Holman Josef č.p. 62 - zemřel na následky věznění v betonových kobkách
Zajíčková Božena provdaná Strnadová Kozojídky
Novotná Růžena provdaná Karásková Janovice
Mocková Jarča provdaná Šádková
Šádek Jaroslav č.p. 2 nyní ve Vysokém Veselí
Šádek Ladislav č.p. 2 zemřel
Jelínek Ladislav nyní Mukařov u Jablonce
Štoček Bedřich z Janovic
Novák Josef z Janovic
Vobořil Josef ze Lhoty Smidarské

Kultura za okupace

Veřejná obecní knihovna se za okupace těšila velikému zájmu občanů, protože rozhlas byl samá zpráva z front, noviny plné válečných „úspěchů“ okupantů, kino začínalo týdeníkem z front. Čtenáři hledali úniku z toho všeho, možnost přijít na jiné myšlenky, zapomenout na válku. Byl jsem knihovníkem asi od roku 1938. Nakupoval jsem vhodné knihy z příspěvku 100 Kčs ročně od obce a peněžitých darů od Kampeličky – spořitelního záloženského spolku ve Vinarech. Knihovna byla v obecním domku naproti vilce p. Františka Černého. Místnost byla nevyhovující vlhká a temná. Po celý den tam nezasvitlo slunce. Knihy tam plesnivěly! Tento domek koupilo JZD, rozbouralo, materiál odvezlo. Nyní tam je zahrádka pana Františka Černého. Knihovna měla asi 500 svazků, ale výpůjček za kalendářní rok bývalo více jak 2000. Počet knih se zmenšil po zabavení knih ruských a západních autorů. Zabavené knihy se

seznamem musely odvézt na okresní úřad do Nového Bydžova. Po okupaci se vrátil jen zlomek. Zajímavé knihy si pravděpodobně nechali pracovníci, kteří k tomu měli možnost. Odměna knihovníka byla později asi 50 Kčs, dříve to byla funkce dobrovolná a bezplatná. Úklid místnosti a vytápění bylo k tomu. Půjčoval jsem jeden den v týdnu k večeru v zimě pravidelně, v létě podle zájmu čtenářů. K tomu jsem měl dozor nad knihovnami v Kozojídkách, Lhotě Smidarské, Chotělicích, Loučné Hoře, Šaplavě a Červeněvsi za 50 Kčs ročně.

Ochotnické divadlo za okupace

Ve Vinarech byl ochotnický spolek Havlíček, člen „Ústřední matice divadelních ochotníků československých v Praze!“ Měl své jeviště na sále „Brožů“ č.p. 1. Tam také připravoval jednotlivá divadelní představení a podobné akce. Bývalo to obvykle v zimě. Ve studeném sále to byla skutečná oběť od účinkujících. Potom se postavilo jeviště na západní straně sálu asi 10 x 12 m velikého. Na dřevěných kozách byla prkenná podlaha asi 90 cm vysoko. Velmi pěkné kulisy namaloval malíř Středa z Miletína. I elektrické osvětlení bylo moderní, ale snad nikdo je nedovedl správně obsluhovat. Chyběl plán zapojení. V době, kdy nehrálo se, byly kulisy uskladněny na půdě nad sálem a podlaha a kozy jeviště pod přístřeškem směrem do dvora.

Hráli divadelní hry, jako Tylova paní Mariánka matka pluku, Svobodovy Čekanky a Poslední muž, Matka Kráčmerka, Guajana, hry se zpěvy jako Srdíčko z lásky, V tom domečku pod Emauzy, U svatého Vavřínečka pod lesem, Myslivci, mládenci ze zlata, Poslední Podskalák – byly Mikulášské a Silvestrovské. Vždy předcházela písemná žádost kolkovaná, divadelní knížka také kolkovaná, německý překlad názvu hry aj. na okresní úřad do Nového Bydžova. Hra Hoši, dívky a psi, Červený mlýn, Parta panny Sarafinky od Piskáčka a jiné nám okres, již nacvičené, v poslední chvíli sehrát zakázal.

V té době jsme koupili více, jak stovku skládacích dřevěných židlí. Bývaly složeny ve škole na půdě. I barevné reflektory jsme koupili a instalovali na sále.

S některými krojovanými hrami se zpěvy jsme byli i v jiných obcích, jako ve Starém Bydžově, Loučné hoře, Žlunicích, Vysokém Veselí, Výklekách u Městce Králové. Jednu z nich jsme hráli posedmé zase doma ve Vinarech. K tomu jsme měli velmi obětavé hudebníky z Vinar – řízené p. Václavem Jorem č.p. 54. Zájezdy byly často výměnné. Ochotníci cizí hráli zase u nás své hry. Jezdilo se na valníku koňmi taženém, protože jiná možnost dopravy nebyla. Bývalo to v létě a počasí nám přálo.

Až 13 vystoupení bylo v kalendářním roce. Předprodej vstupenek zajišťoval pan František Vlček č.p. 15, pokladník spolku, důchodce, který se do Vinar přistěhoval na počátku okupace z Prahy.

Snad všichni obětavě pomáhali podle svých schopností a časových možností. Při tom jsme zapomínali na válku! Čistý zisk nebýval valný. Platila se obci dávka ze vstupného, Brožovým poplatek ze sálu, osvětlení, úklid, vytápění aj.

I do Nového Bydžova jsme chodili pěšky za divadlem, jako na V. Blodka operu „V studni“, činohru „Doktor Fiagr“ aj. Vždy se našla skupina nadšenců... Podobně tomu bylo ve Lhotě Smidarské, kde byl ochotnický spolek Jirásek. Hrával na sále v hospodě nyní „U Kouckých“, v Kozojídkách v hospodě dříve „U Bartoňů“, nyní domek p. Josefa Mocka, v Janovicích v hospodě „U Vondráčků“, nyní vilka JZD, kde bydlí náměstek předsedy JZD.

Ochotnické divadlo kvetlo. Návštěvy diváků obrovské. Úroveň představení někdy i vynikající. Pochopení všude.

Rok 1945

24. února 1945 procházel naší obcí Vinary transport zajatců – hlavně Poláků a Rusínů. Byli velice zubožení, hladoví, neoblečení a nebutí. Občané z Vinar jim nosili chléb, pečivo, mléko i ovoce.

Národní hosté

V zimě – snad koncem února 1945 – přišli do Vinar „Národní hosté“ – uprchlíci ze Slezska od Hliwice. Utíkali před Rudou armádou. Doma pracovali na panství – dominiu. Vedl je válečný invalida. Měl po průstřelu chromou pravou ruku. Před válkou byl šoférem v Berlíně. Přišel s rodinou a svými rodiči. Jediný traktorista s traktorem Bulldog – Lanz, mladší člověk, byl ozbrojen armádní pistolí ráže 9 mm, kterou jsem u něj viděl. Traktor byl s vlekem. Na něm převezli nejnennější majetek utečenců. Tento traktor s vlekem stál severně od školy u plotu a č.p. 30. Dostávali na něj přiděl nafty. Vedoucí utečenců „trecktaiter“ celkem střízlivě hleděl na situaci. Jeho otce – starší 60 let – se velmi divil, když uviděl kněze – konsistorního rodu Josefa Červinku ze Starého Bydžova, který přijel krytým landauerem jako obyčejně vyučoval ve škole římskokatolickému náboženství. Na odpověď řídícího učitele školy, že přijel vyučovat náboženství, tvrdil, že u nich se náboženství již dávno nevyučuje. Brzy potom, když se Hitler dostal k moci, vyhnal kněze ze škol a náboženství se smělo vyučovat jen někde v soukromém bytě.

„Národní hosté“ byli ubytováni v sále č.p. 1 asi 28 osob, ve vyklizené třídě ve škole severně, Trecktaiter s rodinou ve školní kuchyni – nyní šatně MŠ a zbytek v č.p. 4 – neobydleném domku na západním břehu rybníka Návesníka, naproti č.p. 5 domku pana Stanislava Záveského před časem zbouraného. Někteří se nabízeli k práci, jako řezání dříví apod.

Když se šířily různé dohady o Hitlerovi, po nezdařeném atentátu na něho 20.7.1944, vyžádali si členové rodiny vedoucího utečenců, aby mohli vyslechnou Hitlerovu řeč k Němcům, vyslanou jedné noci na jaře rozhlasem, v našem bytě. Nijak je nenadchla. Z jejich úryvkového komentáře při poslechu bylo znát nenávisť k Hitlerovi, který proto k Němcům mluvil, aby je přesvědčil o tom že žije. Neodvážil jsem se jejich žádosti nevyhovět.

V jarních večerech i v noci bývalo občas slyšet střelbu. Otec vedoucího tvrdil, že to střílejí „reuber“ – loupežníci. Nechtěl věřit mému vysvětlování, že to naši partyzáni – naše národní vojsko proti okupantům. Ale velká nejistota „Národních hostů“ byla zřejmá. V noci se nevycházelo.

Brzy po 5. květnu 1945 odpoledne spálily moje manželka a Blažena Lejsková učitelka druhé třídy zdejší školy obraz Hitlera na horní chodbě školy. To vzbudilo mezi občany nepopsatelný rozruch. Situace nebyla ještě zdaleka zralá k tomuto činu. Proto matka mojí manželky pí Marie Poláčková s mojí dcerou Jaroslavou tehdy šestiletou – odešly na noc do č.p. 37 k Dejlovým na konec vesnice. Již před příchodem těchto „Národních hostů“ byly pokusy umístit ve Vinarech jiné uprchlíky.

Příjezd Němců

Snad v lednu, nebo dříve, přijela na obecní úřad celá skupina Němců vedl ji muž asi 40 letý, vojenského vystupování. Starosta obce pan Ladislav Myška z č.p. 52 pro mne poslal. Dozvěděl jsem se, že se chtějí ve Vinarech ubytovat. Asi 60 lidí a více koní. Provedl jsem je po vsi. Ukázal sál hospody, neobydlené výměnky, obecní domek apod. To jim nebylo po chuti. Chtěli do rodin. Vysvětloval jsem, že nikdo nemá možnost je u sebe ubytovat. Má jen jednu nanejvýš dvě obytné místnosti, ve kterých je možno topit a bydlet. Jejich vedoucí se na nás rozeřval. Křičel, že při dobré vůli jde všecko. Pobouřen jeho křikem jsem mu odsekl. „K čemu dobrá vůle. My vás k nám nezvali!“

Tu mě jeden z nich snad nejstarší z nich, vzal stranou a potichu mi domlouval, abych si dal pozor, že jejich vedoucí je major – letec – propuštěný do civilu jako žijící syn rodu, na zachování jejich rodu. Jeho bratři již všichni padli. Že má mnoho možností, nás přinutit. Odešli nespokojeni. Potom se snad ubytovali v Nepolisech u Chlumce. Na vysvětlení mé přítomnosti při styku s okupanty uvádím - podle příkazu tehdejšího okresního úřadu v Novém Bydžově jsem byl povinen být kdykoliv k dispozici obecnímu úřadu jako tlumočník. Byl jsem v obci jediný, kdo jako učitel musel složit úřední zkoušku z německého jazyka před komisí složenou z předsedy – ředitele německé školy v Jičíně a zástupců okresu a školního úřadu –

znalých němčiny slovem a písmem. Písemný styk – nařízený v německém jazyce s úřady někdy v roce 1942 jsem si ulehčoval psaním co nejkratších a nejstručnějších zpráv. Pro tento postup měli úředníci na okrese i jinde plné pochopení. Vždyť to byli většinou Češi!

Rusky ve Vinarech

Snad v lednu 1945 přišel za mnou pan Antonín Archalous. Jednal se mnou o politickém přihlášení k pobytu Rusky Káti Olenčukové. Tato uprchla z nucených prací z Německa společně s jeho synem Pepíčkem. Dalo dost vysvětlování, že v případě jejího úředního přihlášení je v nebezpečí života a jeho synovi hrozí těžký trest. Co nejdříve by z Jičina z Oberlandrátu, kam byl povinen všechny cizince v obci urychleně hlásit, pro ni přijeli. A co potom... Jeho syna by zcela jistě zatkli. Vždyť utekl z práce v Říši...

Konečně se dal přesvědčit. Po dlouhém dohadování jsme našli následující řešení. Bydleli na „Kopečku“. Domek stál vedle Trejbalova č.p. 65. Byl zbourán po odstěhování Archalousových do pohraničí. Nebylo to daleko do lesíka v „Neckách“. V případě nějaké kontroly utečou oba co nejrychleji tam a počkají, až bude po všem. Nebylo pravděpodobné, že by kontrola přišla nejdříve k nim. A udavači ve vesnici nebyli! Úředně jsme o ničem spolu nemluvili a já o ničem nevěděl! Chytřejší to bylo s Ruskou Olgou Parfenjuk. Ta pravděpodobně přišla brzy za Kátou, ale „úředně“ se ve Vinarech objevila až v květnu 1945, i když delší dobu bydlela v č.p. 50 u Ječných.

Káťa Olenčuk nám velmi pomohla v květnu 1945 jako tlumočnice po příchodu Rudé armády do Vinar. Obě Rusky velmi milé a za sebemenší dobrodiní upřímně vděčné – někdy snad koncem května 1945 odjely domů do Ruska. Odešla láska, která Kátu do Vinar přivedla, odešlo všecko. Jen trpké vzpomínky zůstaly.

Pérák

Kde se vzal – tu se vzal. Ale byl tady. Tajemný a nedostižitelný mstitel porobených. Objevoval se občas v přitmě zatměných ulic Prahy. Potrestal vždy odrodilce Čecha, který s okupanty spolupracoval, donášel jim a udával. V ojedinělých případech, kdy se trestaný dovolal pomoci, zmizel beze stopy. Přeskočil pryč i vysoký dům a nebylo po něm ani vidu ani slechu. Šeptanda o Pérákově se šířila velmi rychle, jako vše, co okupanti před námi přísně tajili, jako například své neúspěchy a porážky na frontě. Lidé postávali, šeptali si a dumali, je-li něco takového vůbec možné. Pérák pryč má na botách zvláštní účinná péra a ta mu pomohou vždy lehce zmizet. Od toho jméno Pérák. Lidé věřili i nevěřili. Pověsti o potrestaných zrádcích mluvily ve prospěch Péráka. I na venkově se lidé začali bát. Nezdržovali se za tmy venku, zvláště v polích. Záhadné bílé postavy, jen pověst potvrzovaly. Nenašel se nikdo, kdo by osobně vše zjistil. A tak pověsti rostly. Dobrým Čechům nijak neškodily, a tomu, co bylo nutné před okupanty skrývat ve tmě, jen prospívaly. Ani protektorátní četníci tyto zjevy nepodceňovali. Při nařízených nočních obchůzkách se drželi silnice, vesnice a známých míst. Podobně okupanti byli velmi opatrní a raději v noci nikam nelezli jednotlivě. Tak Pérák usnadňoval potřebným cesty na vesnici za proviantem, cesty do mlýna za semletím „na černo“, pohyb partyzánských spojek a informátorů.

Teprve po okupaci se vše vysvětlilo a lidé pochopili. Pérák zmizel – pověsti zanikly.

Vinary a květen 1945

Již v prvních květnových dnech ve Vinarech ustaven revoluční národní výbor – RNV ve složení:

Karel Hubka	- předseda – řídicí učitel –	
Václav Jor	- místopředseda - rolník	Vinary č.p. 54
František Vlach	- dělník – člen KSČ -	Vinary č.p. 45
František Matyáš	- dělník – člen KSČ -	Vinary č.p. 18
Josef Nezbeda	- dělník – národní socialisté -	Vinary č.p. 56
Josef Trejbal	- rolník – sociální demokracie -	Vinary č.p. 59

Scházel se pravidelně v domku Josefa Trejbala č.p. 59. Po odchodu „Národních hostů“ ve škole č.p. 70 v přízemí – dříve školní kuchyni – nyní šatně a skladu mateřské školy. Uprchlíci odjeli snad 9.5. na Žlunice. Asi 6. května večer jeli přes Vinary ke Žlunicím uprchlíci snad z Vysočan u Nového Bydžova. Bylo to několik traktorů s vleky. Byli naší hlídkou u Suchopádu zastaveny. Pro kontrolu dovedeni do vesnice. Nebylo zjištěno nic podezřelého, proto pokračovali směrem na Kozojídky. Na rozkaz okresu měli na rozcestí silnic ke Lhotě Smidarské a Novému Bydžovu barikády ze dříví a železných bran, které byly hřebíky vzhůru. Podobně tomu bylo západně u č.p. 47. Ozbrojeni jsme byli dvěma loveckými puškami a několika náboji do nich.

Sebevražda polských manželů

Následující den – snad 7. – asi po 9 hod. přiběhla k nám pí Marie Kozáková č.p. 35 celá ustrašená. U Donáta v žitě slyšela hlasy, kterým nerozuměla. Snad muž a žena a zahlédla ruku vojáka. Byla nedaleko v ječmeně na bodlácích husám. To už jsme byli vyzbrojeni německým samopalem a kulometem. Schwarzlose se dvěma pásy nábojů a náboji do pušek Mauser vzor 26. Přivezl je K. Hubka z Nového Bydžova od npor. Mikšíčka za okupace úředníka na školství v Novém Bydžově, od začátku revoluce zbrojního důstojníka okresu. Za předmnichovské republiky byl pobočníkem velitele 11. horského praporu v Bardějově, kde K. Hubka konal svoji presenční základní vojenskou službu. Protože jsme v té době byli jen dva pohromadě – já a František Vlach – vzali jsme já pušku, Vlach samopal a šli k Myškovu žitu. Když jsme se přiblížili asi na 100 m k trsu přerostlého žita, objevila se nad ním ruka a padla rána z pistole. Její hvízdání jsem slyšel a volal na Vlacha, že se budeme přibližovat přískoky a jistit jeden druhého. Přitom jsem volal „H"ande hoch!“ Po chvilce padla další rána a později nový výstřel. Nastalo ticho. Protože jsme stále postupovali směrem k místu výstřelů připraveni ke střelbě, úplný klid nás zneklidňoval. Obávali jsme se ručního granátu! Po delším čekání – pro oba nekonečném – jsme se dohodli, že já se k místu připlížím a Vlach mě bude chránit k palbě připraveným samopalem. Plížením jsem se dostal dost blízko místa, odkud bylo na nás střeleno a vyskočil... Pohled nebyl pěkný. Paní ležela na zádech s prostřelenou hlavou a muž s obličejem k zemi s prostřeleným krkem – krkavicí. Podle dokladů u nich nalezených jsme zjistili, že se jedná o majora SS s manželkou. Oba posledně z Hliwice = Gleiwite, v nynějším Polsku. Našli jsme u nich armádní pistoli ráže 9 mm s náboji a odjištěný ruční granát. Zbraně a doklady jsme uložili na obecním úřadě u p. Ladislava Myšky č.p. 52. Mrtvolu obou odvezl p. Josef Kozák č.p. 29 do Starého Bydžova na hřbitov. Tam je hrobník zakopal. Pomoc občanů s kulometem již nebyla nutná.

Později, podle pěšinky v obilí, jsme zjistili, že oba pravděpodobně přišli z Vlčí hůrky, kde snad přenocovali a na uváleném místě zanechali vojenský plášť. Snad cestovali se skupinou uprchlíků z minulé noci a při zastavení a kontrole těchto u Suchopádu se ve tmě nepozorovaně ztratili.

Zbraně

Po přivezení zbraní se bývalí vojáci sešli u Navrátilka a zkoušeli střelbu z nich. Těžký kulomet na lehkém podstavci nemohli nabít, dostat do něho pás – protože zasunovali pás obráceně, náboj proti sobě. Byli to bývalí kulometčíci... Teprve na upozornění K. Hubky na chybu přišli a kulomet střílel a zasahoval cíl. Jak může někdy člověk v rozčilení se mýlit! Zbraně byly uloženy ve škole, kde byla v prvních revolučních dnech trvalá služba členů RNV ve dne i v noci.

Příchod Rudé armády do Vinar

Dne 11. května 1945 dorazila do naší obce Rudá armáda. Uvítání bylo velmi upřímné a srdečné. Na polích se nepracovalo. Každý chtěl uvítat a vidět naše osvoboditele. Večer byl v hostinci u Brožů č.p. 1 na sále pořádán nahodilý večírek s hudbou, zpěvem a tancem. Naši osvoboditelé dlouho však u nás nepobyli. Již třetí den ráno se stěhovali do Vysokého Veselí.

Rekognoskaci terénu provedli společně s K. Hubkou, kterého vzali do auta a vraceli se po silnici z Hrobičan do Vinar. Podle bývalého kronikáře. Ubytování byli v č.p. 2 u Horáka Vratislava několik důstojníků a auta, u Horáka Františka č.p. 77 velitelství, protože tento znal trochu rusky. U Horáka Josefa č. 43 lékařka s manželem. Tento znal rusky jako bývalý ruský válečný zajatec a legionář. Ostatní byli ubytováni po domech a stodolách. Tlumočnicka dělal pan Václav Roudný z č.p. 101, okresní cestář. Velitelství bylo ve škole v nynější kuchyni mateřské školy. Hlavní tlumočnicí byla Káťa Olenčuková, rodilá Ruska, která se na nucených pracích v Říši seznámila s Josefem Archalousem z Vinar a společně s ním uprchla v lednu do Vinar a u Archalousů se skrývala.

I do Kozojídek přišla 11. května Rudá armáda. Byli přijati srdečně a radostně. Důstojníci byli ubytováni u Kosejků č.p. 66 a u Šádků Fr. č.p. 39. Jednoho dne u Františka Novotného na dvoře čistili vojáci samopaly. Nešťastnou náhodou jeden neopatrný voják pustil dávku ostrých nábojů do kamaráda, který byl na místě mrtev. Byl mu vystrojen vojenský pohřeb. Jeho rakev byla vezena do Žlunic na hřbitov na dělové lafetě. Jeden důstojník se se zesnulým rozloučil a při pohřbívání byly vypáleny tři dělové salvy. Dnes na jeho hrobě stojí pomníček s rudou hvězdou. Tak tragicky zahynul jeden Ruský voják, který přežil celou válku a měl už přijít domů... Podle Jana Jelínka.

Přicházíme-li po silnici 280 ze Smidar do Smidarské Lhoty neujde jistě naší pozornosti vpravo před vesnicí na kraji „Hlíňáku“ pod stromy malý pomníček. Pod rudou hvězdou je vytesán nápis: „Nikdy nezapomeneme vítězného příchodu Rudé armády. Přišla do naší obce 11. května 1945.“

Tento pomník, u něhož se každoročně scházejí občané sloučené obce Vinar, postavili vděční obyvatelé Lhoty Smidarské, brzy po našem osvobození, za peníze získané sbírkou mezi sebou. A tak pravidelně každý rok v prvních májových dnech vždy k večeru jde lampiónový průvod s hudbou, krojovanými složkami NF jako jsou požárníci, ženy Českého svazu žen, pionýři a svazáci od Pohostinství ve Lhotě Smidarské k památníku RA. Cestou se zastaví u pomníku padlých v první světové válce u silnice uprostřed obce. Položí tam věnec, minutou ticha uctí jejich památku a pokračuje k památníku. Tam vybraní školáci přednesou vhodné básně, následuje projev, několik čestných výstřelů. Slavnost u památníku končí hymnami. Po odchodu účastníků následuje přednáška lektora socialistické akademie z Hradce Králové k účelu delegovaného na sále Pohostinství „U Kouckých“. Je opravdu velmi potěšitelné, že této slavnosti se každoročně účastní velký počet občanů naší sloučené obce. Ve Smidarské Lhotě pobývali rudoarmějci několik týdnů – do senoseče. Měli více koní. Každý den sekali pro ně jetele. Jaro, toho roku opožděné, v květnu vše dohonilo. Časté noční deště a teplo ve dne dělaly zázraky. Vše rostlo snad přes noc. A tak se skoro nic nestačilo spotřebovat, co narostlo. Mezi obyvatelé Lhoty a rudoarmějci vznikly srdečné a přátelské vztahy. Jazykové potíže pomalu mizely. V obci byli obětaví lidé, kteří se ze všech sil snažili vojákům pobyt zpříjemnit. Rudoarmějci odjeli až když se už sušila sena. Přesný den jsem nezjistil. A tu došlo k události, která měla nečekané následky. Přijížděli jsme na kolech s manželkou a šestiletou dcerou od Kozojídek do Vinar. Tu slyším silnou detonaci „To je něco většího než výstřel“, volám a zrychlím. Před vraty č.p. 50 stojí asi 12letý syn Josef celý zakrvavený. Má utrženou pěstku dlaně pravé ruky a je v šoku. Sháním jeho rodiče. Ti sušili seno. Snad si nebyli vědomi rozsahu poranění svého syna. Konečně strýc zraněného pan Václav Košátka se dal přesvědčit, zapřáhl koně a chlapce odvezl do nemocnice v Novém Bydžově. První pomoc jsem zraněnému poskytl hned na místě. Sanitky tehdy vůbec nejezdily. Snad nebyl benzín, nebo vůbec nebyly? Se zmrzačenou rukou, zbyl mu na ní jen palec s ukazováčkem se po čase vrátil domů...

Ještě toho dne jsem sebral na silnici před Brožovou hospodou č.p.1 – nyní již zbouranou – 475 rozbušek do min. Soused Košátka mě pozval k nim a ukázal mi kostku „nějakého“ mýdla s kulatým otvorem uprostřed, které nemyslílo. Doporučil proto manželce, aby „to“ hodila do

kamen. Byla to půlkilovka ekrasitu! Potom mě vedl za stodolu. Tam v kopřivách byla asi 4 metrová lat' na ní byly tyto kostky s kulatým otvorem po celé délce přidrátovány. Stačilo do otvorů nastrkat rozbušky, nalíčit na vozovku někde ve stínu a tank nebo obrněný transportér už nikdy nedojel. Oddělal jsem ekrasit a v košíku odnesl do prázdné místnosti ve škole. Pečlivě zamkl. Brzy potom mě říkal pan Josef Obešlo z č.p. 69, že ve stodole u Hladíků č.p.84 je auto plné něčeho podobného. Byly to dřevěné bedničky s ekrasitem. Tak jsem měl ve škole asi 5q ekrasitu, skoro 500 rozbušek, mnoho metrů zápalné šňůry, jeden ruční granát od případu s majorem SS aj. Vše si vojáci naší armády po nějaké době odvezli. Za vsí ještě „vybouchl“ již zmíněný ruční granát. Takových „zbytků“ po vojácích bylo více. Rozumní lidé je buď přinášeli sami, nebo nás k tomu volali, aby nedošlo k neštěstí...

Proč vlastně došlo k úrazu

Tři kamarádi, všichni staří 12-13 let, se domluvili. Po příchodu ze školy ve Smidarech se vypravili do Lhoty Smidarské. Tam do prázdných školních tašek a kapes sbírali, na co přišli. Nejvíce je lákaly stříbřitě lesklé kuličky – rozbušky - plněné třaskavinovou rtutí. Přinesli do Vinar a vyzkoušeli. Rusové již odešli, tak žádné nebezpečí nehrozilo. Pepa se slovy: „Teď vyhodím Kampeličku do povětří“, položil rozbušku na podezdívku plotu a kamenem v pravé ruce do ní hodil. A výsledek – utržená část dlaně a další poranění. Utrženou část ruky, prý nedaleko pobíhající pes po útěku zraněného sežral.

Tak došlo ke zranění, jehož následky si Pepa připomínal při pohledu na zmrzačenou ruku.

Osídlování pohraničí

Po odsunu Němců z pohraničních oblastí, za Protektorátu nazvaných Sudety, volala vláda ČSR občany k osídlení vylidněných oblastí. I od nás odešli za lepším životem a možností zaměstnání rodiny, které neměly žádné, nebo málo pozemků. Pohraničí jim nabízelo lepší životní podmínky. Sami často neměli ani 1 ha vlastní půdy. Tak např. Josef Nezbeda měl jen 11/2 korce vlastního tj. asi 40 arů. Ostatní měl připachtované. Opouštěli dřevěné chalupy o 1 až 2 místnostech, za okupace zchátralé, protože neměli materiál na nejnnutnější opravy, často až 100 roků staré.

Odstěhoval se Vratislav Král s manželkou Aloisií rozenou Tučkovou, synem Vratislavem a dcerou Jindřiškou do Kokonína u Jablonce v roce 1946. Přistěhoval se do Vinar, kde koupil hospodu a řeznictví, kolem roku 1927. Stavení později zbouráno. Mělo č.p. 48. Materiál upotřeben při stavbě domku č.p. 3 Jiřího a Marie Myškových. Nyní na místě bývalé hospody stojí domek Josefa a Jarmily Košátkových a má č.p. 14.

V roce 1945 odešel František Vlach – muzikant a pytlák – s manželkou Boženou a dětmi Ladislavem, Danuší a Hanou do původně Drnovce, přejmenovaného na Malou Zelenou, nyní Cvikov 3. Jeho domek stál u silnice mezi č.p. 44 nyní Šimůnek Valtr a č.p. 50 Josefa Ječného. Po smrti matky Františka Vlacha zbourán. Nyní je tam zahrádka V. Šimůnka. Tehdy měl domek č.p. 45. Jelínek Josef – zvaný Náhoda – s manželkou Františkou a synem Oldřichem se odstěhoval do Křížan u Cvikova. Druhý syn Láďa se odstěhoval do Kokonína. Jejich chalupa č.p. 63 stála pod č.p. 62 – na nynější zahradě paní Holmanové č.p. 61 při cestě na Homolku. Opuštěný byl zbourán.

Archalous Antonín s manželkou Marií, synem Václavem a Josefem odešli roku 1945 do Cvikova 3. Domek zbourán po jejich odchodu – nyní zahrada u č.p. 65. Kolč František s manželkou Martou, otcem Josefem, synem Františkem a dcerou Martou odešli do Cvikova 3 roku 1945. Chalupa později zbořena.

Nezbeda Josef a manželka Anna, Marie Nezbedová, babička – synové Josef a Vladimír odešli roku 1945. Domek č.p. 56 zbourán. Nyní zahrada u č.p. 55. Všichni do Cvikova 3.

Malát Jaroslav – manželka Marie, syn Jaroslav a dcera Marie – Cvikov 3 v roce 1945. Domek č.p. 57 zbourán – nyní k domku Josefa Roudného – Eršila č.p. 58.

Linhart Václav – muzikant – manželka Anna – syn Zdeněk a babička Linhartová – Cvikov 3 v roce 1945. Domek postavený za okupace, koupil Rudolf Čapek.

Linhart Josef s manželkou Blaženou rozenou Myslivcovou odešli do Chřibské Rybníště roku 1945 – on k ČSD – bývalý kočí. Myslivec Jaroslav s manželkou Boženou a dětmi Janou a Jarčou – Cvikov 3 v roce 1945. Bydleli v obecním domku – jedné místnosti č.p. 103 do Cvikova 3 roku 1945. Nyní je tam zahrada pana Františka Černého č.p. 6. Rozbouráno kolem roku 1965. Myslivec Josef, Bohuslav a Ladislav – bydleli s matkou v „Pastoušce“ č.p. 3 – rozbourané po roce 1945 – odešli do Cvikova 3 hned roku 1945.

Vítek Jaroslav – manželka Františka – synové Josef a Jaroslav – odešli do České Lípy k ČSD. Chalupa – původně škola – přestavěná panem Josefem Holmanem č.p. 61 za okupace již schátrávala – kolem roku 1955. Nyní tam bydlí Zdeněk Šádek s manželkou Jaroslavou a synem Zdeňkem.

Kolč Josef a manželka Filomena, č.p. 16. Odešli snad v roce 1945 do Cvikova 3. Zbořeno – nyní domek Václava Ouředníka č.p. 16.

Kolč Bohouš – Bor u České Lípy. Matyáš František s manželkou Annou – děti Zdeňka, Jiří, Vratislav, Josef – Hříběcí Boudy u Vrchlabí. Domek rozbourán – nyní zahrádka Václava Ouředníka.

Celkem se odstěhovalo do pohraničí 15 rodin = 57 osob z Vinar.

Ze stejných důvodů se do Pohraničí odstěhovali z Kozojídek:

Šádek Josef č.p. 2, Šádek Zdeněk č.p.2, Šádková Miluše č.p.2 do Chrastavy. Mocek Jaroslav, Mocková Jarmila č.p.21 Liberec, Chrastava. Rolec Jaroslav č.p. 50, Holý Josef č.p. 63. Kubišta Josef, Kubišta Jaroslav Lučany, Kubinec Ladislav Záhoří. Novotný Jaroslav a Marie rozená Jelínková – manželka, Jelínek Jaroslav – Žilka Josef – Jablonec, Zajiček Václav. Údaje o Kozojídkách dal pan Jan Jelínek.

Janovice – Pohraničí

Bucek Josef, Novák Josef a Novák Jaroslav do Liberce – Horní Hanychov.

Zemědělství ve Vinarech

- v letech 1945 až 1957.

Rok 1945 zastihl vesnici zemědělsky rozdrobenou se zastaralým způsobem individuálního hospodaření. Tento způsob dával hospodáři jistotu, že základní životní potřeby si vyrobí sám. Menší sedláci měli pozemky ve více kusech, často vzdálených a méně úrodných.

Počet zemědělských závodů ve Vinarech asi 63 o přibližně 635 kusech. Největší měl pan Ouzký Vratislav asi 18 ha a pan Hladík Karel asi 17 ha. 29 rolníků hospodařilo na půdě od 5 ha výše, ostatní na výměře menší. V obci bylo asi 65 koní. Nastala doba obnovování okupanty soustavně ničeného hospodářství. Nebyly potřebné stroje, umělá hnojiva, dobytek, pracovní obuv a oblek, nedostávalo se pracovních sil. Obnovování těžkého průmyslu, osídlování pohraničí a odchod některých schopných lidí do státně důležitých míst je odčerpalo.

Rolníci chtějí republice pomoci. Hledají pomoc v nákupu vhodných strojů buď společně nebo samostatně, jako samovazače: Rajm Josef č.p. 38 a Horák Jaroslav č.p. 77 – Košátko Václav č.p. 30 a Horák Vratislav č.p.2 – Hladík Karel č.p. 83 – Myška Ladislav č.p. 102 – Jor Václav č.p. 54.

Později zakládají strojní družstvo a společně kupují traktor: Hladík Karel, Horák Vratislav, Jelínek Bohumil č.p. 33, Rajm Josef a Ouzký Vratislav č.p. 47. Prvním traktoristou je Kozák Ladislav č.p. 29, velmi spolehlivý a svědomitý. Když se oženil, odešel za manželkou do Chudonic u Nového Bydžova.

V roce 1947 přichází katastrofální sucho. Po několik měsíců od jara nepadla ani kapka. Na polních cestách silná vrstva prachu. Není krmení, vše suchem hyne. Mnozí nemají ani dostatek vody ve studních. Ale Návesník nevysychá!

Tehdejší ministr Hubert Ripka v Jiráskově divadle v Novém Bydžově tvrdí, že můžeme mít pšenice dost z Ameriky. Ovšem jen za zlato! Ale kde je vzít, když zlatý poklad republiky

ukradli okupanti a Američané jej, jako válečnou kořist, odvezli za moře! V nejhorší době – kdy hrozila bída a hlad nám SSSR dodal tisíce tun obilí. I když sám byl také značně poškozen neúrodou a suchem.

Nepřátelé nového státního zřízení využívají zásobovacích obtíží. Zatajují zásoby, neplní smluvní dodávky, neobdělávají pole. Ve Vinarech tyto případy nebyly zjištěny.

Dodávky – kontingenty – zemědělců

Dosavadní rozpis dodávek, již z doby okupace, byl následující. Obec dostala od okresu úkol. Komise, ve složení starosta obce – pan Ladislav Myška, č.p. 52 – zásobovací referent obce – pan Josef Nízky, č.p. 13 a písař Karel Hubka, č.p. 70. Za okupace i po květnu 1945 se scházela v bytě starosty nebo v nynější úřadovně Kampeličky. Pracovala často dlouho do noci. Když se nám jednou „podařilo“ rozepsat dodávku obilí s chybou ve prospěch obce a na tuto chybu nikdo z okresu neupozornil, dbali jsme později o to, aby výsledek souhlasil s předepsanou dodávkou a „chybovali“ dál. Nikdo za okupace na chybu nepřišel a rolníci byli zvýhodněni. Byla to tehdy sabotáž a byl za ni koncentrák.

Po květnu 1945 začal postupně chaos v dávkách. Proto musela být ustanovena komise. Měli v ní být zastoupeny všechny 4 politické strany. Zemědělské podniky byly rozděleny podle výměry obhospodařované půdy: do 2, 5, 8, 10, 15 a více ha. I výkupní ceny byly odstupňovány. Nejvyšší pro rolníky a nejmenší pro velké sedláky. Dodávky = kontingenty – byly v obilí mimo ovsu, masa hovězím i vepřovém, mléce, vejcích aj. Již za doby okupace byly domácí porážky vepřů na povolení a z první porážky se odvádělo nejméně 5 kg škvařeného sádla ve zvláštním papíru, který se platil a dostal současně s povolením domácí porážky na obecním úřadě, později na místním národním výboru po okupaci. Mléko se dodávalo do sběrný mléka. První byla u Novotných č.p. 71 – sběrač pan B. Novotný. Teprve kolem 1952 postavena nová sběrna.

Situace některých rolníků byla často velmi obtížná. Kdo neplnil předepsané dodávky a neměl věrohodné odůvodnění tohoto neplnění, nedostal povolení domácí porážky vepře. Lístky na maso a tuky, případně šatenku také nedostal. U rolníků kontrolovali plnění dodávek „výkupčící“. Jejich nadřízeným na okrese byl „zmocněnec = plnomocník“ pro výkup. Velcí sedláci nemohli stačit obdělávat půdu a neměli dostatek pracovních sil. Proto někteří dávali pozemky MNV. Ten je musel přidělovat ostatním jako vnucený nájem = pacht. A tak se stalo, že v letech před založením JZD bylo ve Vinarech nejdříve 36, později 75 ha pozemků, které neměly hospodáře. Část dal obdělávat MNV prostřednictvím STS = strojně traktorové stanice. Byl to zpravidla ztrátový podnik pro MNV. STS byla v č.p. 47 Ouzký Vratislav.

Vedoucím STS – brigádýrem – byl Václav Musil z č.p. 25. Traktoristé Ladislav Brodský č.p. 91 a František Myška č.p. 20, administrativu vedla Irena Novotná č.p. 51 později provdaná Matysová č.p.21. Tato STS byla ve Vinarech v letech 1958 – 59, snad již od roku 1957.

Kolem roku 1952 vznikly v bývalém okrese Nový Bydžov jednotná zemědělská družstva Zábědov, Loučná Hora, Hrobičany a Lodín, posměšně nazývaná „votrubová“, protože většinu jaderného krmiva – otrub – měla ze státních fondů.

Nastala současná agitace pro zakládání JZD. V některých případech docházelo i k přehmatům ze strany tehdejších odpovědných pracovníků okresního národního výboru. Tak tehdejší zemědělský referent ONV Kalina – bývalý kovář z Ohnišťan poslal do organizace KSČ ve Vinarech seznam „Kulaků“ ve Vinarech s „receptem“ některé z nich vystěhovat a na jejich majetku založit JZD. Seznam obsahoval všechny rolníky ve Vinarech, kteří měli více jak 10 ha půdy. Po poradě ve schůzi KSČ u Nezkusilů č.p. 10 jsme s předsedkyní KSČ Marií Nezkusilovou jeli na okresní výbor strany do Nového Bydžova. Tam se nám oběma podařilo přesvědčit vedení OV KSČ o chybě, která by tím vznikla a vystěhování nebylo. Situace na vesnici někde byla kritická.

Řepná váha ve Vinarech

Myšlenka zřídit ve Vinarech řepnou váhu ožívala obyčejně na podzim, kdy se obnovily dlouholeté problémy s odvozem cukrovky. Drobní zemědělci, kteří měli jen krávy, museli také odvážet cukrovku do Smidar na nádraží, kde byla řepná váha novobydžovského cukrovaru. Bylo to velmi obtížné. Vždyť kdo si nepospíšil, stál s fúrou často až na prvním mostě přes Cidlinu u Smidar. Vracel se obyčejně až odpoledne. Zatím sklizeň na poli čekala. Nebylo nikoho, kdo by cukrovku zatím vyorával. Proto se vyorávalo dlouho do noci, aby byla „forota“. Již před mnoha lety se hledalo zlepšení, prodloužením úzkokolejné dráhy cukrovaru v Kopidlně ze Žlunic na kopec mezi Vinary a Kozojídky. To by pak cukrovka šla do Kopidlna. To však akcionáři novobydžovského cukrovaru nedovolili.

Dovoz cukrovky byl poměrně dobře placen. Za dřívějšího počtu asi 60 tažných koní ve Vinarech to byl pěkný výdělek. Kočí a čeledín – musel tak jet za každého počasí aniž by se řádně vyspal.

Po okupaci byl v zemědělství nedostatek pracovních sil. Proto v letech 1947 až 1949 vznikla při silnici ze Lhoty Smidarské do Janovic, tam kde připojuje silnice z Vinar do Nového Bydžova, přičestní skládka, později řepná váha pro Vinary a Janovice. Během let byl pozemek rozšířen, povrch zpevněn, vybudován domek a pojme nyní tisíce tun cukrovky. Za kampaně je tu trvale vážný a pomocné síly. Cukrovka se odváží podle potřeb cukrovaru těžkými nákladními auty někdy do Kopidlna, jindy až do Hrochova Týnce.

Jednotné zemědělské družstvo ve Vinarech

Na jaře roku 1957 přišel do Vinar Marek František – snad Škodovák – s úkolem založit zde jednotné zemědělské družstvo. Ubytoval se u Nezkusilových č.p. 10. V té době byla Marie Nezkusilová předsedkyní KSČ ve Vinarech. Úkol si usnadnil. Ráno chodil do „Stráně“ potěšit se krásou jarní přírody. Získával-li rolníky osobní agitací pro vstup do JZD se žádné svědectví nezachovalo.

V té době měl MNV více jak 75 ha půdy od rolníků, kteří je nemohli obdělat, k dispozici a 36 ha z roku minulého. Něco z toho bylo v nuceném nájmu přiděleno větším rolníkům obce. MNV sám musel dát obdělat několik ha a později je i dál sklídl. Jinak by zůstaly ladem.

Po odvolání Marka – někdy v červnu roku 1957 – začala soustavná agitace pro založení JZD. Tajemník ONV v Novém Bydžově Josef Kořínek, bytem ve Stavhoticích, dostal toho jako stranický úkol. Do Vinar dojížděly vždy k večeru skupiny agitátorů s úkolem přesvědčovat rolníky o nutnosti založit JZD. Většinou plnily svůj úkol dobře. Byli však i takoví, že přišli do chléva v době krmení a dojení s upozorněním, že přijdou později. Odešli za vesnici ke Kozojídkům. Natrhali si na aleji právě zrající třesně a když nadešel čas odjezdu, dostavili se včas na shromaždiště. Někteří, takto přesvědčovaní rolníci, si pospíšili na MNV s upozorněním, že je nikdo minulého večera nepřesvědčoval. Byly z toho jen potíže. Večer co večer se skupiny agitátorů střídaly a dlouho do noci se dumalo o postupu příštího večera. Jinde si zase pospíšili s pracemi večer a když přišla dvojice bylo zamčeno a spali. Jednoho dne odpoledne přišla skupina z masokombinátu Březhrad. Usnadnila si agitaci. Rozhodla jít za starou výměnkářskou paní Černou č.p. 6, stáří 70 let a pohybující se velmi obtížně, že jim přihlášku do JZD jistě podepíše. Jejich 1,40 ha obdělával její syn Josef Černý č.p. 46. Na připomínku pisatele těchto řádků, že práce neschopné do JZD nemůžeme získávat, protože by narůstaly pozemky a práce schopný by nikdo nebyl, odešli do vesnice a odjeli bez rozloučení. Za několik dní jsem byl zavolán na sekretariát KSČ do Nového Bydžova. Tam jsem se dozvěděl, že podle této agitační úderky brzdím zakládání JZD v obci. Po vysvětlení celého případu jsem došel plného pochopení pracovníků OVKSČ a jel domů. Byl jsem zase o něco chytřejší! Při osobní agitaci se mi stalo argumentaci Gottwaldovým heslem: „Bez socializace vesnice, není možná socializace státu“, jeden rolník namítl: „Já dobře vím k čemu vše spěje, ale bylo by výhodnější počkat ještě několik roků.“ Tomuto rolníkovi se velmi dobře hospodařilo. Měl dostatek pracovních sil a jemu vyhovující stroje. Po nekonečných večerech

na MNV, kdy jsme s Kořínkem zvažovali situaci snad ze všech hledisek a kdy stále citelněji pozorovali, že založení JZD ve Vinarech je zkušebním kamenem pro celé okolí, jsme přišli s názorem na budoucí funkcionáře JZD a dobré soukromé hospodáře. Předcházely tomu důkladné porady ve stranických schůzích KSČ. A tak 2. srpna 1957 byla ustanovující schůze nově zakládaného jednotného zemědělského družstva ve Vinarech – na sále „u Brožů“ č.p. 1.

Navržení byli řádně a bez připomínek zvoleni do představenstva ve složení:

Bohumil Jelínek	č.p. 33	– předseda
Vratislav Horák	č.p. 2	– agronom
Karel Hladík	č.p. 83	– zootechnik
Josef Košátko	č.p. 37	– pokladník
Ladislav Myška	č.p. 52	– účetní
Miloslav Kozák	č.p. 29	– skladník

Skupinářky:

Marie Lámusová	č.p. 62
Marie Nezkusilová	č.p. 10
Anna Závěská	č.p. 5

Úřadovna byla v domku č.p. 72 u Františka Šoufka. Vpředu k silnici byla kancelář předsedy, vzadu ostatní kanceláře.

Počátek hospodaření byl velmi obtížný. Chyběly vhodné prostory pro ustájení dobytka, pro uskladnění obilí a píce, vhodné stroje i lidé. Velikou výhodou bylo, že do JZD vstoupili všichni a všichni se chtěli poctivě a svědomitě podílet na budování nové družstevní vesnice. Ve Vinarech nezůstal ani jeden soukromně hospodařící zemědělec.

Traťový svod dobytka

Brzy po ustanovení JZD došlo ke traťovému svodu družstevního dobytka – to znamená ustájení dojníc po více kusech – do vhodných větších chlévů. Výhoda byla v tom, že zpravidla dvě ošetřovatelky měly jedno společné pracoviště. Nevýhoda v tom, že někde záhumenková kráva byla krmena družstevním krmivem a dávala mnohem více mléka, než družstevní. Krávy byly ustájeny v č.p. 83 K. Hladík, č.p. 2 Vrat. Horák, č.p. 7 Rud. Čapek, č.p. 100 Jos. Myška, č.p. 102 Lad. Myška, kde byli i koně a hříbata, č.p. 1 Jos. Brož jalovice, č.p. 49 Rud. Jánský, č.p. 76 Jaroslav Draštik, č.p. 61 – vepři, č.p. 47 Vrat. Ouzký, č.p. 47 Jos. Černý, č.p. 43 Jos. Horák, č.p. 41 Václav Forman – jalovice, č.p. 48 Jos. Rajm, č.p. 77 Jaroslav Horák, č.p. 80 Jos. Myška, č.p. 34 Lad. Myška, č.p. 33 Bohumil Jelínek, č.p. 30 Václav Košátko, č.p. 51 Rud. Novotný – koně – č.p. 27 Jos. Jelínek – vepři, č.p. 26 – jalovice-, č.p. 25 Frant. Musil jalovice, č.p. 53 Jos. Draštik, č.p. 22 Lad. Žilka, č.p. 20 Frant. Myška, č.p. 19 Jos. Koucký, č.p. 13 Jos. Nízky – krávy a jalovice -, č.p. 54 vepři – šlechtitelský chov.

První kravín – plzeňského typu

Postaven roku 1959 zedníky Josefem Holmanem č.p. 61 a Václavem Vlachem, č.p. 81, přidavač Valtr Šimůnek, č.p. 44. Byl to typ – na tehdejší dobu – již zastaralý a nevyhovující. Na intervenci předsedy JZD, že jsou již povolovány a stavěny kravíny modernější, mu bylo odpovězeno: „Buď stavba povolený typ“ – tj. tento, „nebo nic!“. Brzy po dokončení kravína byly do něho svedeny vybrané zdravé dojnice. Převážná většina družstevníků plně chápala tento čin, i když ne všichni!

Šlechtitelský chov plemenných prasat v Jednotném zemědělském družstvu ve Vinarech

Založení chovu:

Roku 1957 zakládalo JZD ve Vinarech plemenný chov prasat. Bylo to české ušlechtilé bílé prase. Základní chovný materiál byl od Jorů – Vinary č.p. 54, kde se tato prasata s úspěchem chovala již od roku 1945. Byly to 2 prasnice, 30 odchovu a 40 selat.

Protože tehdy v JZD nebyla pro chov prasat žádná výstavba, zůstala prasata u Jorů, kde bylo postaveno 7 Štejmanových bud a připravovalo se stádo pro další chov. Přitom se také chovná

prasata prodávala. Tašky na střechy bud byly ze školy, kde se v tom čase stavěl dřevník a tašky tam zbyly.

V roce 1961 byla dostavěna nynější družstevní porodna a odchovna a celý chov se tam přestěhoval. V tomto místě stojí dodnes – východně od Vinar na kopečku mezi Vlčí hůrou a silnicí 280 do Lhoty Smidarské a 100 m jižně. Bylo to 10 chovných prasnic, 50 odchovu a 45 selat. Přestěhovány byly i boudy a tak se chov úspěšně rozšiřoval. Porodna je celkem dobrá. Je tam 18 kotců pro prasnice. Každý kotec má příkrmiště pro selata, stání a hrazení je dřevěné a to prasatům vyhovuje. Nevýhoda je, že v porodně, ani v odchovně, ani v boudách se nedá uplatnit pracovní mechanizace. Kotce se musí každé ráno čistit a hnůj vyvážet na kolečku. Podestýlá se suchou slámou. Porodna se ani za největších mrazů nevytápí. Platí zásada: „Lepší suchá zima, nežli mokré teplo“. Narozená selata mají v příkrmišti malou budku, dobře vystlanou suchou slámou a je jim teplo. Tam si zalezou a je jim dobře. Prasata se krmí dvakrát denně ráno a večer. Hlavní krmivo je ovesný šrot, dále krmná moučka – směs – bramborové vločky a moučka z vojtěšky. Vše se promíchá a zkrmuje ve stavu zvlhčeném. Přidává se odstředěné mléko nebo podmáslí. Napájí se čistou vodou. V létě se podává zelené krmivo – vojtěška nebo jetel. Selata se krmí zvláštní směsí pro selata.

Práce v odchovu:

Narozená selata kontrolní asistent do týdne očišťuje. Dostanou do ucha značku, na níž je číslo matky a pořadové číslo. Současně zapíše počet narozených selat. Po třech týdnech se selata váží a v 7 týdnech odstavují. Selata, která mají naději, že se v chovu uplatní, se zařazují do chovu. Ostatní se prodají do žíru. Prasatům v chovu se musí věnovat stálá pozornost. Sleduje se vývin, zdravotní stav, kondice a nesmí ztloustnout, ani být hubená. Za pěkného počasí se pouštějí ven do měkkých výběhů. Během odchovu se prasata očkují proti moru, července, slintavce, provádí se tuberkulinace a odebrání krve. Prasata se rentgenují, aby se zjistilo, nemají-li sýpavku a měří se ultrazvukem výška sádla. Takto připravená prasata ve stáří 7 až 8 měsíců mohou jít na nákupní trh. Kanci musí mít váhu 130 až 150 kg, prasničky kolem 100 kg. Musí být předvedena úplně čistá. Odborná komise a veterinář je klasifikují. Zařazují do tříd:

Elita rekord,	Ea,	Eb	kanci
12000 Kčs	10000 Kčs	8000 Kčs /	15-10-8 bodů
4000 Kčs	3400 Kčs	3000 Kčs	prasnice

V začátcích byly ceny nižší.

Nákupní trhy byly v Praze a v Litomyšli. Dnes se konají trhy v Benešově. Od roku 1960 do roku 1981 tržby 18.274.400 Kčs. Prodáno 1182 kanci, 2042 prasnice k chovu. Příjem od pojišťovny 170000 Kčs, za vyřazené prasnice 50000, ze selata na žír 94000 Kčs.

Státní ocenění

Výsledky svědomité práce byly zhodnoceny propůjčením státního vyznamenání „Za vynikající práci“ na celostátní schůzi vyznamenaných 12.12.1969 v Praze p. Václavu Jorovi st. Byl tam pozván se svojí manželkou Marií – svou dlouholetou spolupracovnicí. Dne 16.3.1970 dostal od plemenářské správy v Praze diplom, kterým mu byl udělen titul "Zasloužilý pracovník v plemenářství."

Nyní žije na zaslouženém odpočinku v kruhu své rodiny. V jeho úspěšné práci ho vystřídali jeho synové Václav Jor s manželkou Libuší a Jaroslav Jor. Podrobný materiál dodal kronikáři sám p. Václav Jor st. A podle něho byla celá stať zpracována. Je přiložen k dokumentaci kroniky.

Družstevní žně

První žně společného hospodaření se skoro nelišily od dřívějších. Obilí se posekalo samovazy taženými koňmi, když sekáč obsekal kraje pole ručně, postavilo se do „panáků = mandelů“ ručně, aby proschlo. Potom se odváželo koňmi po ručním naložení na fůry. S každé strany

nakládal jeden a třetí na fůře rovnal. Mlátička MA = mlátící automat 90 byla hned za vesnicí na kopečku jižně – na místě, kde nyní stojí družstevní sklad slámy – jedna z prvních montovaných staveb JZD. Protipožární zeď od silnice byla postavena později podle příkazu protipožární ochrany. Tam se přivázelo obilí. Ve dne mlátily obyčejně ženy. Navečer se přivezlo tolik fůr, kolik bylo vozů. Ty jsme vymlátili v noci. Často se mlácení protáhlo až do 2 hodin. Způsobila to někdy porucha na mlátičce, jindy zhlcení mlátičky nesprávným podáváním snopů obvykle nerozvázaných, občas i zkrat na elektrickém vedení apod. V případě zahlcení mlátičky se musely snopy velmi obtížně vytahova z bubnu mlátičky. Vymláčené obilí – zpravidla ječmen a pšenice – padalo do pytlů, přivěšených u mlátičky – odvažovalo se po 50 kg a odvaželo do výkupního závodu do Nového Bydžova. Tam odebráním vzorků kontrolovali jakost a vlhkost obilí. Někdy se muselo i dosoušet na sušičce. Pozdější léta se obilí posekalo, nechalo ležet na řádcích a po proschnutí, nesvázané do snopů, odvaželo k modernější mlátičce, která byla v prostoru nynější výstavby JZD vpravo při silnici do Nového Bydžova. Tím odpadlo mnoho ruční práce a celé žně se urychlily. My – nezemědělci – jsme již nemuseli pomáhat. Pro podobnou sklizeň byl odborný termín „třífázová“ po případě „dvoufázová“.

Nynější žně se nedají se dřívějšími ani porovnat. Tehdy pomáhal každý práce jen trochu schopný člověk, muži, ženy i mládež. Když nebylo příznivé počasí žně se opožďovaly. Potom za pěkných dní se pracovalo dlouho do noci – nedružstevníci úplně zdarma. Při nynější mechanizaci – kombajnové sklizni – za příznivého počasí – mnoho lidí ve vesnici ani nepozoruje, že žně probíhají, pokud nepřijdou do polí. Přeje-li počasí jsou nynější žně ukončeny za 16 až 18 pracovních dní.

Po více roků přijíždějí kombajnéri z Lánova od Vrchlav. Žně na horách jsou později než u nás a kombajny jsou tak více dní využity. Naši kombajnéri jim tuto pomoc – po ukončení žni doma – odvádějí.

Obvykle jim vařila družstevnice Jarmila Košátkovová č.p. 14 doma, kde i jedli.

Sklizeň cukrovky

Největší problém JZD byla cukrovka. Od zasetí do sklizně vyžaduje značné množství ruční práce. Nejdříve je to kvalitní příprava pole, pečlivé zasetí, plečkování, protahování = jednocení, hnojení tekutým čpavkem a znova plečkování a ruční okopávání. „Babosedy“ – plošny traktorem tažené – se nijak neosvědčily. Dříve vyorávání vyorávačem taženým párem koní potřebovalo dva statné lidi – jeden popoháněl koně – druhý vedl vyorávač. Potom se cukrovka tahala ze země, vyklepávala, házela na hromady, klestila nožem „řepákem“, později osekávala zvlášť upraveným srpem, házela na hromady a nakládala řepnými vidlemi opatřenými na konci hrotů kuličkou, aby se nenapichovala, odvažela na řepnou váhu a skládala = vše ručně. Částečné urychlení bylo, když se chrást začal ořezávat zvláštním řezákem na dlouhé násadě. Ten měl pruty upravené jako půlkošíček, aby chrást nepadal na zem. Potom se cukrovka vyorala, vyťahovala zvlášť upravenými „vidlemi“, sázela na hromady a odvažela. Ořezaný chrást se sebral vidlemi, naložil a odvezl. Buď se jím krmilo přímo, nebo se silážoval s řepnými řízky. První silážní jáma byla za nejstarším kravinem, další byly vybudovány mnohem později na bývalém Suchopádě, kde slouží dodnes. Ruční práce s příliš bujným chrástem a velkou řepou vyžadovala značnou fyzickou námahu.

Snad až za sloučeného družstva, někdy po roce 1960 – se začalo sít obrušované jednoklíčkové semeno. Nevýhodou bylo, že když nevyklíčilo, nebo je podryl krtek, nebylo na řádku nic. Také ho byl nedostatek a snad bylo i dražší. Naproti tomu při ruční sklizni nezůstala na poli cukrovka skoro žádná a sklízelo se z 1 ha až 400 q cukrovky. To se při nynější nutné mechanizaci nedocílí.

Záhumenky

Ve družstvu prvního typu – jako bylo na počátku ve Vinarech – měla družstevní rodina záhumenek 0,50 ha. Kde byl jen jeden člen 0,25 ha. Směli držet 1 dojnici, 2 prasata, slepice, případně husy, kachny nebo kozy. Kozí mléko dávali prasatům případně jim „vylepšovali“ mléko záhumenkové dojnice, které odváděli do sběrný. Jiné je „rozmnožovali“ mlékem z prodejny – egalizovným. Vzorky mléka se odebíraly jen občas. V tom případě se „podnikavec“ vrátil s mlékem včas domů.

Na záhumenku družstevník pěstoval plodiny pro své hospodářství potřebné. Kromě toho dostával za odpracované jednotky plodiny podle vlastní volby, nejdříve zdarma, později za výkupní ceny. Obdělání záhumenku bylo nejdříve zdarma, později za úhradu určenou družstvem. Protože jednotlivé záhumenky se „těšily“ větší péčí než družstevní pole a tím často trpěla včasná a kvalitní sklizeň družstva, rozhodnuto, aby byly záhumenky společné. Bylo to pro JZD a svědomité členy výhodnější. Po sloučení JZD k 1.1.1961 jich bylo přes 60 ha. Členové rodiny z nich dostávali podle vlastní volby a potřeby. Obdělání jim účtovalo JZD.

Výroční členské schůze

Tyto bývaly v sále u Brožů obvykle koncem února nebo začátkem března. Těšily se velké účasti. Dopoledne byli přítomní seznámeni s výsledky hospodaření v uplynulém roce. Jako úvod býval kulturní vstup, připravený místní školou. Byly to vhodné krásné písně a případně častuška s obsahem žertovně satirickým. Její znění z jedné výročky připojuji. Následoval politicko hospodářský projev předsedy JZD s výhledem na plnění budoucích úkolů JZD. Referáty agronoma, zootechnika a ekonoma byly zaměřeny odborně a konkrétně. Následovala diskuse, pozdravy delegátů nadřazených spolupracujících složek a okolních družstev. Po bilanci hospodaření JZD minulého roku byla oznámena výše dobírky k záloze vyplacené během roku za odpracované jednotky. Záloha činila obvykle 8 až 10 Kčs měsíčně a vyplácela se pozadu.

Družstevní častuška

Zazpívám vám častušku
o poměrech v JÉZÉDÉ,
jak pracují, jak tu žijí
jak jim to tu dobře jde.

Ref:

Copak je to za zvyky,
Jaképak s tím cavyky,
Je to všude, jen ne u nás,
Nebojte se kritiky.

Začneme od nejvyšších,
od předsedy JZD,
který místo ranní práce
od lesa na houby jde.

Ref:

Družstevnice hádají se,
o práci se chtějí prát,
každá chce mít víc
jednotek,
v březnu se víc bude brát.

Ref:

U nás řepa převelká,

družstvo na to nestačí.

Bába sama řepu tahá,
dědek s dětmi bodláčí.

Ref:

Přiletěla mandelinka,
přiletěla přes hory.
Rozhlídla se kolem sebe,
usedla na brambory.

Ref:

Copak je to za zvyky,
Takovéhle cavyky,
nebudeš nám užírat
bramborové knedlíky.

Zvláštní rozhlas
družstevníků

po vesnici se rozlétl:
„Padesátník na jednotku
každý bude navracet!“

Ref:

Copak je to za zvyky,
takovéhle praktiky,

kdepak budem teďka
honem

brát padesátníky.

Dáši máma hořce pláče,

smutně doma naříká:

„do čeho já obleču teď
Toho svého mazlíka.“

Ref:

Táta s mámu utěšuje
jistě budeš dobírat.
Myška ti to propočítá
šaty budeš vybírat.

Ref:

Předseda se nahlas směje:
kdo tu zprávu mohl dát?
Rychle přitom zjišťuje si,
kdo to mohl tak drbat“

Ref:

Proto milí družstevníci,
zvláštní rozhlas vyhod'te.
Rozjasněte svoje líce,
dobírku si spočtete.

Ref:

A za nové stovečky,
koupíte si botičky,
auta, šaty, motocykly,
samé krásné věcičky.

Ano, výročky bývaly veselé. Po slavnostním obědě se pokračovalo v programu. Později se oběd pozdržel do odpoledních hodin. Potom následovala zábava s tancem a hudbou dlouho do noci. Na stolech se objevily lahve vína. Našli se i podnikavci, kteří obětavě vzpomínali na výročku ještě doma při víně, které šikovně včas odnesli domů. Zachránili tak některé, aby se při výročce moc nenamazali.

Výročka byla vždy vyvrcholením hospodaření v uplynulém roce. Pro vesnici to byla důležitá společenská událost. Účastnila se jí většina obce. Všichni se zájmem poslouchali zprávy o hospodaření JZD.

Přítomni byli zástupci MNV, ONV, OVKSČ, předsedové sousedních JZD, patronátního závodu – cukrovaru Nový Bydžov – aj. I diskuze bývala bohatá a někdy i rušná, zvláště měl-li diskutující nějakou tu sklenku navíc. Žila jí celá vesnice.

První společná jarní práce roku 1958.

2.4. začaly práce na záhumenkách, 13.4. setí – nejdříve na záhumenkách, 14.4. loupání a 15.4. společné sázení česneku, 16.4. setí ječmene, 17. až 19.4. sázení ranných brambor, 21.4. setí petržele, mrkve a choťovky, 1.5. dosívání ovsa, ječmene a zimní směsky, 1. až 5.5. setí cukrovky.

3.5. přivezli 1000 kuřat – drůbežárka Milada Nezkusilová č.p. 39 – chována byla v bývalém obecním domku u Trafostanice. 12.5. sázení brambor do 19.5. špatná sadba, 20.5. jednocení-protrhávání-protahování choťovky, 29.5. sázení zelí a celeru do 31.5., 2.5. brigáda z cukrovaru na protahování cukrovky asi 38 lidí. Novobydžovský cukrovar měl patronát nad JZD ve Vinarech. Pomáhal brigádami při kultivaci cukrovky, auty při svozu obilí, cukrovky a při administrativě – účetnictví a plánování JZD.

Jednotné zemědělské družstvo v Kozojídkách

Bylo založeno 27. září 1957. Hospodařilo na 238 ha. Mělo 85 členů: 37 družstevníků a 48 družstevnic.

První představenstvo:

předseda	p. Jánský Josef č.p. 46
agronom	p. Kocek František č.p. 28
zootechnik	p. Vršťala Bohuslav č.p. 1
účetní	p. Novotný Josef č.p. 65
pokladník	p. Kosejk Miroslav č.p. 66
skladník	p. Matyáš František č.p. 11

Revizní komise:

Šádek František č.p. 39
Koštejn Josef č.p. 23
Kubišta Josef č.p. 58
Jelínek Jan č.p. 36

Odměňování za pracovní jednotku roku 1958 Kčs 12,-, roku 1959 Kčs 14,-, roku 1960 Kčs 20,50. Záloha na odpracované jednotky se vyplácela každý měsíc. Byla to obvykle polovina jednotky. Po provedené bilanci na konci roku byla dobírka. Živočišná výroba byla soustředěna ve statku – dříve Jiránkově – později Jampílkově. Do založení JZD to byl největší statek v Kozojídkách asi 92 korce. Druhý byl Pulcův asi 52 korce. Byl to zbytkový statek za první republiky a okupace. Nyní tam stojí „Kulturní dům“ vybudovaný po roce 1945 obětavými občany Kozojídek. Brzo po osvobození vzniklo v Kozojídkách družstvo pro postavení „Kulturního domu“ na místě bývalého zbytkového statku. V čele nadšených stál Josef Němeček. Za krátkou dobu stál „Kulturní dům“ na tehdejší dobu nebývalých rozměrů. Po sloučení JZD tam byly soustředěny všechny větší akce jako výroční členské schůze JZD, slavnostní předávání Rudého praporu, soutěžních hodnocení JZD, plesů, divadelních

představení apod. Byla to jediná vhodná budova pro akce tohoto druhu, kterých se účastnil větší počet lidí.

Zakládání Jednotného zemědělského družstva ve Smidarské Lhotě

(podle pamětníka s. Josefa Macury)

Ve Lhotě Smidarské se stal předsedou Zdeněk Jirsák, jeden z největších rolníků v obci. Hospodářem JZD byl Václav Spejchal a účetním Karel Vacek z Nového Bydžova. Toto JZD bylo snad první na bývalém okrese Nový Bydžov, kde se vyplácela družstevníkům pevná odměna vždy kolem 18. dne v měsíci za odpracované jednotky v minulém měsíci. Tím přestalo vyplácení záloh a dobírky. Zavedli tam i společné záhumenky, které obdělávalo JZD. V té době postavili nový kravín západně od vesnice. Od té doby zamořují pachy kravína, když fouká západní vítr celou Lhotu a voda ze řízkových jam, siláží, také. Původně měl stát kravín severně od Lhoty při polní cestě do Chotělic. Jednotné zemědělské družstvo hospodařilo na 284 ha.

Začalo to v roce 1953. Na získávací akci jezdili zaměstnanci okresního národního výboru v Novém Bydžově a dělníci z rafinerie cukru ve Skřivanech. Lidé se schovávali, jak uviděli, že chodí získávat do JZD. Přes veškeré úsilí, nebylo pochopení. Až po čase bylo několik přihlášek podepsáno. Byl vyhlášen Hradecký program 4.4.1947. V tu dobu byl ve Stěžerách u Hradce Králové s. Antonín Zápotocký, tehdejší předseda vlády. Tam prohlásil, že vstup do JZD je dobrovolný. Podepsané přihlášky si zemědělci vzali zpět, že zatím počkají. Nábor se prováděl dál. Okres vymýšlel všelijaké způsoby.

Pozval si zemědělce, kde bylo rozdělené hospodářství na hospodáře a výměnkáře. Tím měli oba menší výměru pozemků a nižší dodávky, ačkoli ve skutečnosti obdělávali půdu společně. Nábor provádějící hrozili pokutami až do 40 000 Kčs. Jako další bylo vykupování zemědělských strojů, traktorů a větších mlátiček. Lidé byli pro tento způsob vyhrožování rozhořčeni tak, že pro takové vyhrožování do JZD nepůjdou.

Jednoho dne přijeli dva z okresního výboru KSČ v Novém Bydžově. Začali chodit po větších zemědělcích, kde byly větší stroje. Jak se lidé dověděli o věci, hned byla celá vesnice vzhůru. Vidle, motyky na tyto soudruhy. Bylo vzbouření na vsi. S vidlemi a motykami na ně. Oni vyskočili na štráfku. Pak jeden z nich vytáhl pistoli. Lidé se vzdávali. Oni odešli. Byl vykoupěn traktor – snad Buldog Lanz-u Jirsáků, valníky a mlátičky. Tábor trval až do večera. Večer přišla milice ze Smidar, že abych se nebál, že jsou tady. Poslal jsem je pryč, že se nebude nic dít, že si dají pokoj a ani odešli. Bylo půlnoci, znovu mě budí kriminálka, že jdou jen říct proč přišli – přijeli. Sebrali tři zemědělce, že jim vysvětlí, co je socialismus a zítra je zase přivezou. Také se tak stalo. Když tito zemědělci šli druhý den domů, lidé vybíhali ven a na jejich dotazy tito odpovídali: „Družstva stejně budou“.

Získávání – nábor – pokračoval denně. Do vesnice byli určeni dva soudruzi z krajského výboru strany z Hradce Králové. Oba byli v obci ubytováni. Stále navštěvovali zemědělce, ale zase bez výsledku. Po dlouhé době odešli a byl klid. Okres mě (s. Macurovi) před KSČ řekl, že až založí JZD ve Smidarské Lhotě, tak že jim všechny obce spadnou do klína...

Uplynula doba. Přišel ke mně jeden střední zemědělec a říká: „My víme, že JZD bude, ale založíme si ho sami, bez nich /snad agitátorů/, že mi řekne, abych svolal schůzi zemědělců, že všichni přihlášky podepíší.“ Tak se stalo. Podepsali všichni. Na 97 procent podepsala, jen tři zemědělci ne. Ale za rok přišli sami, že jdou do JZD. Jejich podepsané přihlášky jsem druhý den sebral a jel na okres, kde bylo překvapení. „Co jsme se tam nejezdili a nemohli jsme s tím hnout. Družstvo je založeno...“ Přijeli na ustavující schůzi s nadšením, že Lhota vstoupila do JZD.

Psal se rok 1957. Až sem s. J. Macura. Až do té doby byla na okrese družstva jen v Hrobičanech, Loučné Hoře, Červeněvsí, Zábědově a snad Lodíně – tzv. „votrubová“. Hospodařila na malých výměrách se státní podporou.

Založení Jednotného zemědělského družstva v Janovicích

V této době bylo založeno jednotné zemědělské družstvo v Janovicích. Mělo usnadněno hospodaření tím, že v Janovicích byly budovy bývalého zbytkového statku Vaňkova, takže svod dobytka a uskladnění zásob na zimu bylo skoro bez problémů. Předsedou JZD byl zvolen s. Josef Tyl, hospodářem Antonín Karásek, který vystřídal prvně zvoleného Rudolfa Bucka. Zootechnikem byl Václav Vaněk.

První rekreanti

Za dobrou práci v JZD dostávali členové rekreaci.

V roce 1958 to byli:

Václav Forman č.p. 41 – odchov telat

Milada Nezkusilová č.p. 39 – drůbežárna

Miloslava Jelínková č.p. 33 – ošetřovatelka dojníc (všichni Praha od 21. do 28.2. 1958)

Miloslav Kozák č.p. 29 – skladník

Bohumil Jelínek č.p. 33 – předseda (od 22. do 29. 3. 1958 Tatry – Stará Lesná)

Od té doby jezdí každoročně členové JZD do nejkrásnějších míst naší republiky, případně i za hranice do Maďarska, Rumunska, Bulharska, Jugoslávie i Sovětského svazu. I děti družstevníků se podobné rekreace, pro ně určené, účastní. Něco podobného za soukromého hospodaření nepřicházelo v úvahu...

Jednotné zemědělské družstvo „Třetí pětiletka ve Vinarech“

Vzniklo na slučovací schůzi 11. listopadu 1960.

Sloučena byla tato JZD:

Vinary 390 ha

Kozojídky 173 ha

Janovice 231 ha

Lhota Smidarská 284 ha

Celkem 1078 ha

Předsedou sloučeného družstva zvolen Jelínek Bohumil – Vinary 33, agronom Horák Vratislav – st. Vinary 2, zootechnik Kosejk Miroslav – Kozojídky 66, ekonom Vacek Karel – Nový Bydžov, vedoucí stavby – Mocek František – Kozojídky 28, vedoucí mechanizátor – Myslivec Jaroslav – Lhota Smidarská 21, předseda revizní komise – Novotný Rudolf – Vinary 51, pokladník Novotný Josef Kozojídky 65, vedoucí skladník Rajm Josef – Vinary 38, Středisko sloučeného družstva Vinary.

Představenstvo:

Jelínek Bohumil Vinary 33

Myška František Vinary 20

Novotná Irena Vinary 51

Šrom Václav Janovice

Tyl Josef Janovice

Kraus Karel ml. Lhota Smidarská 34

Vlach Miloslav Lhota Smidarská 7

Macura František Lhota Smidarská 18

Šádková Marie Kozojídky 7

Holá Marie Kozojídky 63

Jelínek Jan Kozojídky 35

Schůzi zahájil Hájek Josef, tajemník MNV ve Vinarech, za přítomnosti zástupců MNV a JZD slučujících se obcí. Za okresní výbor Komunistické strany Československa byl přítomen s. Višňák z Hradce Králové. Končila ve 22,30, byla v sále hostince u Brožů ve Vinarech č.p. 1. Zapisovatel schůze byl Karel Hubka, průpis schůze přiložen.

Sloučené družstvo hospodařilo velmi úspěšně. Svědčí o tom v roce 1961 Čestné uznání ministerstva zemědělství, lesního a vodního hospodářství I. Stupně, v roce 1963 „Rudý prapor MZLVH“, v roce 1962 „Rudý prapor krajského národního výboru v Hradci Králové. Dále obdrželo několik okresních a krajských vyznamenání za vynikající práci apod.

Těmto výsledkům hospodaření velmi pomáhala „Soutěž silné čtyřky okresu Hradce Králové“. Byla v ní JZD Praskačka, Všestary, Vinary a Zábědov. Vedení těchto JZD se pravidelně scházelo, aby podle soutěžních bodů, které si v předcházející schůzce domluvili, hodnotili výsledky za měsíc, čtvrtletí, pololetí a hospodářský rok. Pořadí se měnilo podle dosažených výsledků, ale Vinary snad nikdy nebyly poslední.

V té době k nám velmi často přijížděl ministr ZLVH Uher. Obyčejně se stavoval u mě a pak jsme prohlíželi objekty JZD. Nejvíce ho zajímal průběh akce proti tuberkulóze skotu – tehdy velmi naléhavé. V boji proti poškozování majetku JZD velmi prospěla přednáška prokurátorů okresního soudu v Hradci Králové 15.11.1961 Kropáčka a Katíka. Na příkladech ze své činnosti názorně ukázali, jak někteří poškozují družstvo, aby se sami obohatili.

Z jejich popudu byla ve Vinarech 6. června 1961 – v pátek od 16:45 delegace maďarských prokurátorů – vedená jejich a našim generálním prokurátorem dr. Ptáčkem. Beseda se protáhla dlouho do noci. Maďarští hosté zdůrazňovali, že Československo v Maďarsku je považováno za Kanadu vzhledem k naší životní úrovni (bydlení, auta aj.).

Sloučení předcházela řada jednání slučovacího výboru. Byli v něm zástupci KSČ, MNV i JZD slučujících se obcí. Snad poprvé se sešli někdy v červenci roku 1960 na sále hostince „U Brožů“ ve Vinarech č.p. 1, kde se podepisovali na presenční listinu. Dodnes úsměvně působí jednání tehdejšího předsedy MNV z Janovic, který si v průběhu jednání o sloučení vyžádal presenčku a ke svému podpisu připojil „nezávazně“. Další schůze a jednání o sloučení bylo 17.10.1960 v Kozojídkách a 19.10.1960 ve Vinarech.

Sloučené jednotné zemědělské družstvo mělo 1005 ha zemědělské půdy – z toho 906 ha orné, počet členů JZD 333, z toho trvale činných v zemědělství 279 – z toho žen 148, počet sdružených závodů 184. Ke sloučení obcí i MNV došlo k 1.1.1961.

Vynikající výsledky hospodaření přivedly do našeho JZD četné zahraniční delegace. Tak roku 1962 – v době trvání XII. Sjezdu KSČ to byla delegace z Latinské Ameriky: Kostarika, Nicaragua a Uruquai od 13:30 do 18:15 a s nimi delegát z Finska, v létě 1962 jedné neděle, byl u nás odpoledne předseda družstev ze Severní Itálie.

24.11.1961 – při zájezdu na prohlídku korunovačních klenotů v Praze na hradě – jsme odevzdali prezidentu Novotnému závazek o plnění úkolů JZD. Právě zasedal ÚV KSČ.

Někdy v červenci 1963 byla u nás autobusem skupina rekreatů z Holandska. Byli právě na rekreaci v Krkonoších. Přijeli odpoledne. Prohlédli si objekty JZD ve Vinarech. Večer byla beseda u Brožů. Vedoucí výpravy Čedoku, která právě dělala tlumočnici, měla jen nepatrné znalosti ze zemědělství. Nedovedla Holanďanům vysvětlit rozdíl mezi hovězím dobytčím a dojným, proč dojičky po strojním dojení ještě ručně dodojují, rozdíl počasí vnitrozemského a přímořského a jeho vliv na úrodu apod. Naši družstevníci nechtěli věřit, že pracující v Holandsku musí dát skoro třetinu své mzdy na nájem bytu, že v domácnosti se masí umělým tukem, protože máslo je drahé a vyváží se, že dostupné je maso rybí, že přídatky jsou jen na dvě děti...

Protože jsem v té době tyto delegace pravidelně vítal jako předseda MNV, usnadnil jsem jazykový problém tak, že jsem uvítací projev s průklepem na psacím stroji dal tlumočnickovi. Ten pohotově překládal z průklepu. Tak došlo k lepšímu porozumění u všech.

Televize u nás

V létech rozkvětu jednotného zemědělského družstva Třetí pětiletka ve Vinarech zajížděla k nám občas televize. Redaktor zemědělského vysílání Bous často natáčel se svým štábem ukázky ze života sloučeného JZD a to z rostlinné i živočišné výroby. Ty pak byly uváděny

redaktorem Bousem ve zprávách nebo v zemědělském vysílání. Sliboval, že včas oznámí na MNV nebo JZD dobu vysílání, ale často zapomínali...

I „Strouhalova osmička“, dechový hudební soubor – složený ze členů orchestru Národního divadla v Praze vyhrával do místního rozhlasu ve Vinarech družstevníkům k úspěšnému dokončení žní, vyhodnocení soutěže apod. Tehdy byla ústředna ještě ve škole.

Jednotný družstevní klub při JZD

Vznikl kolem roku 1961. Jeho předsedou byl zprvu František Černý z Vinar č.p. 6, později Josef Tyl z Janovic. Ten se velmi svědomitě staral o kvalitní náplň. Byly to nejen autobusové zájezdy do divadel v Praze, Kolíně, Pardubicích, Hradci Králové, ale i několikadenní zájezdy na Šumavu, do západočeských lázní, do Jeseníků, na Jižní Moravu a jinam.

V roce 1963 byla u nás delegace slovenských a polských novinářů, téhož roku delegace sovětská vedená Moskalenkem.

Plán osevu pro 1962-63 k 15.12.1962:

Pšenice ozimá	218 ha
Žito	20 ha
Směsky	48 ha
Jetel červený	113 ha dvousečný
Vojtěška	8 ha
Jetel a vojtěška	31 ha směska

„Jednotné zemědělské družstvo Třetí pětiletka se sídlem ve Vinarech, okres Hradec Králové“ je úřední název od 1. ledna 1961.

Má vysoce specializovaný chov plemenných prasat – české bílé – a skoro pravidelně na aukčních trzích docíluje vyhodnocení „Elita rekord“. Plánovaný roční obrat v JZD je přes 8 mil. Kčs. Pěstuje se hlavně pšenice, sladovnický ječmen, cukrovka a zelenina vedle ostatních běžných plodin. Výhledově se připravuje specializace v pěstování hovězího dobytka na žír – zvláště býků a mlékaření. Počet členů JZD v roce 1965 je 334, věkový průměr 51,5 roku.

Místní národní výbor ve Vinarech

Jako první byl revoluční národní výbor RNV ve Vinarech. Úředně vznikl počátkem května 1945. Pověření k ustavení RNV jsem dostal utajeně již v dubnu 1945. Je přiloženo v dokumentaci. Dne 26.5.1946 byly první svobodné volby. Dohodli jsme se, že v novém místním národním výboru budou zastoupeny všechny čtyři povolené strany stejným počtem zástupců = poslanců. Byly to Komunistická strana Československa 1, Československá strana sociálně demokratická 2, Československá strana národněsocialistická 3, Československá strana lidová 4. Nový MNV měl 12 členů. Předsedou byl zvolen člen strany sociálnědemokratické Josef Trejbal z Vinar č.p. 59. Další složení MNV si přesně nepamatuji a proto je neuvádím.

Do MNV jsem nekandidoval. Měl jsem odpovědné funkce v okresním svazu zaměstnanců školství a osvěty v Novém Bydžově a chtěl jsem se vyhnout připomínkám některých občanů z Vinar, že by nezemědělec mohl a uměl rozhodovat v typicky zemědělské vesnici. Po volbách za mnou přišli zástupci KSČ a moc se divili, že v novém MNV nebudu. Tvrdili, že vědět to včas, dali by mě na svou kandidátku sami. Práci v MNV jsem se ale stejně nevyhnul. Podle pokynů školského referátu okresního národního výboru v Novém Bydžově jsem musel být dále k dispozici MNV a po administrativní práci dělat většinu práce včas a sám, i když předseda MNV se snažil a některé práce dělal sám. Na vysvětlení uvádím, že tištěné kandidátky do MNV tehdy nebyly – jen ručně psané.

Dne 30. května 1948 byly nové volby. Po nich byl zvolen předsedou MNV František Šoufek z Vinar č.p. 72, který o tuto funkci měl velký zájem. Ale stejně jsem musel pracovat v MNV podle směrnic ONV. Nikdy jsem se nedověděl, jakou odměnu měl předseda MNV, ale já jsem za práci pro MNV nikdy nedostal ani korunu. Dosavadní předseda MNV Josef Trejbal z Vinar č.p. 59 odešel do funkce tajemníka okresního výboru československé strany sociálně-

demokratické v Novém Bydžově. Později se odstěhoval do Vrchlabí – snad jako zkušební jezdec továrny na auta tamtéž.

Po volbách roku 1952 je MNV ve Vinarech v tomto složení:

František Šoufek č.p. 72 – Jaroslav Musil č.p. 31 – Miloslav Kozák č.p. 29 – Stanislav Záveský č.p.5 – Marie Trejbalová č.p. 65 – Vratislav Horák č.p. 2 – Bohumil Jelínek č.p. 33 – František Vlček č.p.15 – Marie Nezkusilová č.p. 10 – Karel Hubka č.p. 70. Uvolněným tajemníkem MNV byl Václav Vavruška z Hlušic – Hlušiček, referentem pracovních sil B. Jelínek, účetním obce František Vlček.

Nejčastěji projednávány vnučené náj. pozemků Vratislava Ouzkého č.p. 47 – největšího zemědělce ve Vinarech. Shora uvedená data jsou podle zápisu jednání MNV z 2.12.1952. Na plánu MNV z 9.9.1952 projednávána mimo jiné úprava obecních cest od č.p. 71 B. Novotného k č.p. 80 Josefa Myšky, od č.p. 12 – sběrný mléka – k č.p. 19 Josefa Kouckého a od novostavby Ladislava Myšky č.p. 102 k trafostanici u Navrátilka. Do akce „Z“ zařadit stavbu protipožární zbrojnice. Tyto cesty byly za dešťů ve špatném stavu, zvláště na podzim.

Snad ve všech schůzích MNV bylo nejčastěji projednáváno přidělení pozemků, které si vlastníci z různých důvodů nemohli obdělávat. Při přidělování vnučených náj. byl tehdejší předseda místní organizace Komunistické strany Československa s. Jindřich Trejbal č.p. 65.

Obdělání pozemků – které nebylo možno nijak zajistit – bylo projednáno se strojnětraktorovou stanicí v Sekeřicích – později Vinarech č.p. 47 – písemnými smlouvami a plněním – kontrolou – pověřen František Šoufek, předseda MNV.

Změna v osobě předsedy MNV

Na návrh tajemníka MNV Václava Vavrušky a Marie Nezkusilové č.p. 10 byl dosavadní předseda MNV František Šoufek odvolán a zvolen František Musil č.p. 25 po projednání v místním výboru KSČ a MNV v prosinci 1952.

Již dříve – za starosty Vinar – Ladislava Myšky č.p. 52 – bývaly schůze obecního výboru v obecním domku u Navrátilka. Tam se přestěhoval obecní výbor do bývalé kanceláře Kampeličky, která měla snad od roku 1936-37 svůj domek č.p.24. Obecní domek u Navrátilka koupilo JZD a rozbouralo. Nyní je tam zelinářská zahrádka Františka Černého č.p.6. Odvolání Františka Šoufka bylo zdůvodněno: Za jeho předsedování se rada MNV scházívala málokdy a mívala velmi malou účast. Ještě slabší to bývalo s plény. Zvláště v létě jsme očekávali s předsedou do 22 hodin a potom se rozešli. Na můj dotaz, jak některé věci vyřídit, bývala odpověď: „Něco tam napiš!“... Náplní schůzí bylo ve žních pravidelně ustavení žňové komise v obci, určení protipožárních hlídek. V době žní se hlídalo od 22 do 1 první dvojice, do 4 druhá dvojice. Hlídkou byli povinni všichni muži v obci ve stáří od 16 do 65 let, jejichž zdravotní stav byl takový, že mohli hlídku beze škody na zdraví vykonávat. Do žňové komise byli jmenováni předseda MNV František Šoufek, předseda JSČZ = jednotného svazu českých zemědělců, Jaroslav Musil č.p. 31, předseda mléčné komise František Musil č.p. 25, předseda MAV = místního akčního výboru Ladislav Nezkusil č.p. 39 a předseda MOKSČ Marie Nezkusilová č.p. 10. Organizací žňových hlídek pověřen předseda MNV, povoláváním do hlídky Jan Mykas č.p. 9 – obecní zaměstnanec (sluha). Vedle toho to byla pravidelná kontrola dodávek zemědělských plodin, mléka, masa, průběhu polních prací apod.

Povolování domácích porážek vepřů zajišťoval předseda MNV, současně vydával papír na povinně odváděné sádlo přeškvařené 5 kg, vybíral poplatek 36 Kčs za jednoho vepře a vydával „kruponku“, protože každý vepř se musel kruponovat tzn. Stáhnout z vepře kůži ze hřbetu a boků. Potvrzení o odvedení sádla a kruponu musel zemědělec odevzdat na MNV, jinak mu nesměla být povolena domácí porážka. Předseda MNV vydával také pas při prodeji dobytka – výši poplatku nepamatují.

Po změně v předsednictví MNV vydával pasy na dobytek Valtr Šimůnek č.p. 44. Za okupace – snad v roce 1940 – byla založena evidence obyvatel v obci. Zakládal a vedl jsem ji až do roku 1962 z příkazu okresního úřadu v Novém Bydžově. Byla spojena s povinným hlášením

se osob starších 15 let, které se do obce přistěhovaly nebo přišly na návštěvu. Zvláště přísné to bylo za heydrichiády – ale bez škody! Československý svaz mládeže ČSM byl ustaven ve Vinarech v roce 1948. Někteří jeho členové mínili, že je to náhrada za bývalou organizaci republikánské mládeže z předmnichovské republiky a podle toho si počínali. Když ale poznali, že mají politicky pracovat pro socializaci vesnice, pomáhat při získávání ke vstupu do jednotného zemědělského družstva ve vesnici, přestali mít o ČSM zájem a organizace se rozpadla. Zápis MO KSČ 12.2.1951.

Po volbách roku 1952 se stal předsedou ve Vinarech Miloslav Kozák č.p. 29. Byl předsedou MNV po dvě volební období do roku 1960. Byl členem finanční komise okresního národního výboru v Novém Bydžově. Jeho přičiněním byl získán do Vinar místní rozhlas – ústředna Philips 100 W – převodem z Vysokého Veselí v zimě 1959. Ústředna byla umístěna ve škole v přízemí, v bývalé místní lidové knihovně. Opatřeny čtyři 12 W reproduktory. Byl pro ně tehdejší účetní obec František Vlček č.p. 15. Byly prý ze státní rezervy ministerstva. Umístili jsme je na škole jeden nahoře ve světlíku k severu, druhý ve světlíku k jihu. Zbývající dva na sloupu elektrického vedení hned vedle školy na severovýchodním rohu budovy. Svým výkonem pokryly celou obec a za příznivého počasí byly slyšet až v Hlušicích.

Později za předsedy MNV Kozáka – dostaly Vinary novou rozhlasovou ústřednu 200 W a po vesnici rozmístěny další reproduktory na železné trubkové sloupy, které byly získány z cukrovaru v Novém Bydžově. Vedení místního rozhlasu bylo z galvanizovaných železných drátů, vedených po sloupech elektrického vedení. Ústředna rozhlasu až do zavření školy ve Vinarech a jejího přebudování na mateřskou školu byla stále ve škole. Ve hlášení MR se střídali předseda M. Kozák a K. Hrubka. Po několik roků – obvykle na svátek Josefa, Václava, případně při jiných příležitostech – se vesele vyhrávalo jubilantům někdy až do noci. Každé úmrtí ve vesnici bylo uctěno zněním zvonů s gramodesky a rozloučení také. Později byli družstevníci obvykle ráno informováni o nástupu do práce. To zařizoval Jaroslav Horák č.p. 74.

Soutěže MNV

V létech 1958 – 1960 začalo soutěžení MNV na okrese. Vinary měly jako soutěžního partnera Lhotu Smidarskou. Scházeli jsme se na určené období v tehdejší úřadovně MNV, která byla v č.p. 24 – nynější místní lidové knihovně. Zastoupeny byly MNV a jeho složky a JZD. Bodovalo se kolik která složka měla schůzí – vlastně zápisů z nich. Brzo se tato soutěž stala formální, protože se nekontrolovalo co která složka skutečně udělala. Byly hodnoceny jen zápisy. Lhotu Smidarskou zastupovala J. Zámostná, tehdejší předkyně MNV, Zdeněk Jirsák, předseda JZD a ostatní tehdejší předsedové organizací v obci. Podobně tomu bylo i ve Vinarech.

Autobus ČSAD

Před druhou světovou válkou jezdil přes Vinary soukromý autobus z Kozojed přes Žlunice, Kozojídky, Vinary, Lhotu Smidarskou, Smidary, Červeněves, Skřivany do Nového Bydžova p. Škalouda. Tato linka za okupace zanikla. Ve Vinary bylo v té době jen jedno osobní auto Praga Pikolo p. Ladislava Myšky č.p. 52. MNV se snažil získat autobusové spojení s okresním městem Novým Bydžovem. Svědčí o tom průklep zápisu jednání MNV z 3.2.1953 – uložený v dokumentaci. Poprvé požádáno o autobusové spojení 2.1.1952. Spojení stále nebylo. Teprve po ostřejší výměně názorů na práci tehdejšího dopravního referátu ONV v Novém Bydžově s Karlem Tyrychtem ze Smidar – vedoucí tohoto referátu a Karlem Hubkou, ke zřízení autobusové linky došlo. Řekl jsem tehdy, že do Redakce Rudého práva v Praze pošlu přesnou kopii – průsvitku – mapy, ověřenou místní organizací Komunistické strany Československa a MNV obcí Kozojídek, Vinar a Lhoty Smidarské. Na té bude zakreslena trať ČSD z Vysokého Veselí přes Smidary do Nového Bydžova a trať autobusu ČSAD z Vysokého Veselí do Nového Bydžova. Tento radikální postup byl nutný vzhledem

k důvěrné informaci z ONV v Novém Bydžově, že Vinary chtějí proto autobus „Aby selky mohly jezdit do Nového Bydžova šmelit se svými produkty“. Na jaře 1954 došlo ke zřízení žádané autobusové linky, škoda jen že ve všední dny a v neděli ne!“Tato linka byla do doby, kdy mnoho občanů nevlastnilo osobní auto, velmi frekventovaná podle vyjádření řidičů ČSAD, na této lince jezdících.

První jízdu autobusu jsme vítali slavnostně a řidič p. Smutný z Nového Bydžova byl obdarován kyticí a „lahvičkou“ pro posílnění. Okamžitě jsem na stroji rozmnožil prozatímní „Jízdní řád“ a vylepil na zastávce, která byla před Kozákovými č.p. 29.

Později – zvláště v zimě – byl často problém se do silně obsazeného autobusu ráno kolem 7 hodiny – vůbec dostat. Jen ve Vinarech – podle mého zjištění – nastupovalo ráno tak 30 cestujících a školáků. K dalšímu zlepšení došlo po zavření školy ve Vinarech, kdy autobus ve dnech školního vyučování jede až do Kozojídek, tam se otáčí a se školní mládeží jede po 7 hodině do Nového Bydžova a ve 13:30 zas děti odváží domů.

Dávno již minuly doby, kdy ráno praskal autobus ve švech a knoflíky u kabátů nastupujících se trhaly...

Telefon ve Vinarech

Ještě za okupace nebyl ve Vinarech telefon. Kdo potřeboval telefonovat, musel do Smidarské Lhoty ke Křížovým, nebo na poštu do Smidar.

Žádost bývalého okresního úřadu o zavedení telefonu byla sice kladně vyřízena, ale pro nevysvětlený postup tehdejšího okresního úřadu, odložena. Jednalo se o prodloužení telefonního vedení ze Lhoty Smidarské do Vinar. Kladné vyřízení německy psané žádosti došlo. Český překlad jsem dal na obecní úřad, ale nic se dále nedělo...

Měli jsme odvézt sloupy a ostatní materiál, připravený ke stavbě linky ze Smidar do Loučné Hory...

Po revoluci jsme žádali znova. Žádost byla brzo kladně vyřízena díky intervenci poštmistra Hellera ze Slezského předměstí u Hradce Králové – příbuzného mojí manželky. Ten měl zetě u stavby telefonů a dobře se znal s vedoucím stavby spojů p. Šípem = Hradec Králové. Za oběma jsem byl. U p. Hellera v bytě, u p. Šípa na poště vedle hradeckého nádraží, kde úřadoval. Nevýhoda byla, že podle nových plánů spojů, šlo spojení přes Hlušice, které tam byly zakresleny jako střed plánovaného telefonního okruhu. Na poště v Hlušicích byl starý vyřazený vojenský poloautomat a každou chvíli byla porucha. To bylo ještě ovlivněno železnými dráty linky, které často praskaly. Spojení prodlouženo až do Kozojídek – vše roku 1948.

Díky pochopení občanů Vinar vynesla sbírka 50 000 Kčs, tolik stála linka. Veřejná telefonní hovorna zřízena v č.p. 71 u Novotných za roční nájem 300 Kčs. Do Nového Bydžova stál 3 minutový hovor 1 Kčs, do Smidar 3 Kčs.

Akční výbor ve Vinarech

Pod vlivem událostí roku 1948 vznikl i ve Vinarech podle nařízení vlády Československé republiky akční výbor ve složení:

Nezkusil Ladislav	č.p. 39	předseda
Musil Jaroslav	č.p. 31	místopředseda
Trejbal Jindřich	č.p. 65	tajemník

Měl provést očistu v politickém životě ve Vinarech. Bylo s podivem, že mnohé záležitosti dříve občanům běžně oznamované, začaly být utajené, jako např. přiděly řeziva, cementu, cihel, vápna apod. Jako další bylo některým občanům nejasné proč jsou švagři jeden předsedou akčního výboru a druhý místopředsedou! Nezkusil z č.p. 39 měl za manželku sestru Musila z č.p. 31. Oba snadno ovlivnili předsedu MNV i MO KSČ...

Dětský prázdninový útulek

Ve Vinarech byl zřízen v prázdné třídě školy od jara roku 1950. Měla jej na starosti pí Anna Pokorná provdaná Hladíková z č.p. 24. Nábytek do něj – 4 stolečky a 12 dětských dřevěných židliček opatřil K. Hubka z mateřské školy v Novém Bydžově, kde koupili nový a tento vyřadili. Rodiče přiváděli své malé děti kolem 7 hodiny ráno, v poledne si je brali domů na oběd a odpoledne je znova vodili do útulku, který končil mezi 17 a 18 hodinou. Z počátku byl útulek dobře využíván, ale po čase vznikly různé problémy s docházkou zvláště odpoledne a nízkou kvalifikací vedoucí útulku. V dalších létech byl útulek jen o prázdninách a vedla jej Marie Emanovská – studentka – ze Starého Bydžova.

Necky

Je vinařské pojmenování pro údolí východně od Vinar, které se prostírá směrem od západu k východu a je asi 200 m vzdáleno. V jeho jedné části bývalo divadlo v přírodě a snad všichni vinaráci těmto představením obětavě sloužili. Ať to byl Tomáš Svoboda, Psohlavci, Ondráš, pán Lysé hory aj.

Proto bylo rozhodnuto v roce 1951 vysázet tam asi 10 000 sazenic lesních stromů na výměře asi 1,- ha, na místech k tomu vhodných. Bylo odpracováno na 4 000 brigádnických hodin. Tak vznikl krásný zalesněný kout v létě často vyhledávaný. Později to byl útulek lesní zvěře, jako zajíců, bažantů i srnčí. Škoda, že za JZD, byl zabrán pro letní pobyt – výběh – dobytka...

Výbor žen ve Vinarech

Vznikl jako pomocný orgán místního národního výboru roku 1952. Ve funkci předsedkyně se vystřídaly Marie Brodská č.p. 91, Růžena Koucká č.p. 19, Emílie Hubková č.p. 70 a Jarmila Košátková č.p. 14. Samostatně pořádal celou řadu kurzů obyčejně v zimě, jako vaření, studené kuchyně, šití a stříhů, kosmetiky pro ženy v zemědělství, nejdříve pro Vinary, později pro celou sloučenou obec. Těšily se velikému zájmu a některé z nich byly opakovány. Společně s Československým červeným křížem pořádaly přednášky zdravotnického zaměření jako očního lékaře, porodníka, chirurga, dětského lékaře, obvodního lékaře apod. U příležitosti „Mezinárodního dne žen“ navštěvovaly přestárlé členky a věnovaly jim květiny.

Škola ve Lhotě Smidarské

Byla zrušena pro nedostatek žáků. Budovu školy – majetek MNV – opravilo JZD. Bydlel v ní veterinář MVDr. Zámostný s rodinou. Přistěhoval se z Trutnovska. Byl to výborný odborník, ale brzo zemřel. Vdova po něm s. Zámostná, se stala po volbách snad roku 1954 – předsedkyní MNV ve Lhotě Smidarské. Pracovala velmi obětavě, i když silná krátkozrakost jí práci podstatně ztěžovala. Byla i knihovnicí místní lidové knihovny ve Lhotě Smidarské. Později se odstěhovala do Pardubic za dětmi.

Vinarská kapela

Vznikla po první světové válce asi kolem roku 1919, kdy se z vojny vrátil Jor Václav č.p. 54, bývalý italský legionář, četař od vojenské hudby 34. pluku italských legií. Hrál na housle, baskřídlovky a ovládal další nástroje. Místní muzikanti ho žádali, aby vzal kapelnictví – aby byla založena vinarská kapela. Úkolem kapelníka bylo zažádat o kapelnickou koncesi, platit daně, vyjednávat hry, obstarávat muzikanty a vhodné noty, vést nutné zkoušky na důležitá vystoupení aj. Za tuto činnost dostával dva „party“ – díly z celkové odměny, která se mezi jednotlivé účinkující vždy dělila. V té době nebyl telefon, nebylo autobusové spojení nikam, ani silnice z Vinar do Lhoty Smidarské nebyla. Na jednotlivá vystoupení se zpravidla chodilo pěšky, případně jezdilo na kole, kdo z muzikantů kolo měl. Protože Jor měl hudbu rád, vzal kapelnictví s podmínkou, že když nebude mít čas, vezme řízení někdo jiný. Koncesi od okresního úřadu v Novém Bydžově dostal a roku 1920 začali hrát venku dechovku a v hostincích smyčcovou v tomto obsazení: Jor Václav I. housle, Erban Josef II. housle, Macák ze Smidar viola, Matys z Vinar basa, Nezkusil František flétnu nebo pikolu, Nezkusil Josef I. klarinet (oba z Vinar č.p. 10), Vlach Václav č.p. 81 II. klarinet, Vlach František dřívě

Nezkusil z Hrobičan trubka, Jor František a Bureš trombon a později trombon Kynčl Alois ze Smidar, Vlach Josef č.p. 15 bubny. Po jeho smrti roku 1924 hrál na bubny Erban Josef ze Lhoty Smidarské. Hrál se obvykle Kmoch, Hašler, Vačkář, Vacek, Vejvoda, Poncar, valčíky od Lehára, Strausse a jiné. Později se silně hrála tanga, walze a moderní...

Pohádka mládí, Cikánka, Brandejští dragouni apod. Dobrá muzika se hrála ve Vinarech, Kozojídkách, Lhotě Smidarské, Janovicích, Červeněvsí, Loučné Hoře, často ve Smidarech, Chotělicích, Sběři a někdy i v Ostroměři a jinde. Hrál se o poutích, posvíceních a plesech, májích a slavnostech, sokolských cvičeních, hasičských sjezdech, přehlídkách, divadlech v přírodě a divadelních se zpěvy i na pohřbech. Na Husových oslavách 6. července, slavnostech 28. října – vzniku „První republiky“, školních besídkách a divadlech se hrálo vždycky zdarma.

Na plesech se často hrávala „Česká beseda“. Všude, kde hrála vinarská kapela, bylo vždy veselo... Mnoho zajímavých příhod zažili vinařští muzikanti za ta léta společného obveselování blízkých i vzdálených občanů...

Zesnulý klarinetista – později kapelník – Josef Nezkusil č.p. 10 je dovedl s humorem vyprávět. Jednu z nich – která uvázla v mé paměti – připojuji:

Trombonista Kynčl velmi rád si popřál nahořklého moku, který ještě býval tehdy chutnější než je nyní. A tak jednou po plese v zimě, kdy napadlo hodně sněhu, se připojil cestou domů k muzikantům z Vinar. Bylo to pozdě v noci – někdy k ránu. Doufal, že snad někdo z Vinar pojede brzo ráno k vlaku do Smidar a svezde ho, vyčerpaného, po dlouhé plesové noci. Hrál prý tenkrát v Hrobičanech. Cesta přímo do Smidar byla zavátá, neprojetá, neprošlapaná. Cesta přes Homolku do Vinar také. Ale do Vinar jich šlo 5 nebo 6. Cestou se vepředu střídali a tak to šlo pomalu, ale těm vzadu celkem pohodlně. Dlouhá noc, dobrá večere, větší množství piva, na milého trombonistu zapůsobilo neblaze. Musel zůstat chvíli pozadu. Najednou v jasné měsíční noci uslyšely muzikanti zoufalé volání: „Kamarádi moji, nenechte mě tady. Já nemohu jít. Otékají mi nohy. Nemohu ani pořádně nakročit. To mám po tom zatraceném chlastu“. Seběhli se muzikanti na pomoc kamarádovi, litují ho, dohadují se, co mají dělat. Postižený jim ukazuje, jak mu otekly nohy. Ale klarinetista Nezkusil se sehne, ohmatává oteklé nohy a najednou se dá do smíchu. Rozepne naříkajícímu kalhoty, stáhne je pod kolena a tahá mu nahoru silné zimní spodky, které si postižený špatně zavázal a ty mu spadly do nohavic a bránily mu v chůzi. Zanechal – li trombonista bumbání si již nepamatuji.

Vinarská kapela ještě za okupace měla pěkné úspěchy. Hrála nám při divadelních představeních, zvláště při divadelních hrách se zpěvy, případně tanci. Byla to za okupace jediná možnost společenského vyžití... Účinkovala zdarma velmi obětavě. Klarinety vystřídaly saxofony a buben bicí nástroje. Po heydrichiádě nastal všeobecný zákaz veškeré kulturní činnosti. Proto jsme se scházeli snad každý týden u Nezkusilů č.p. 10 a hráli si pro potěšení „Malou noční hudbu“, Kmochovy, Vačkářovy, Vackovy a jiná díla.

Po okupaci se o kapelnictví ucházel František Vlach, který se později odstěhoval s rodinou do Cvikova a Josef Kukaň z Kozojídek. Došlo i ke sporům, které musila řešit strana. Skutečný konec nastal po odstěhování se do pohraničí.

Sběrna mléka ve Vinarech

Někdy po roce 1932 začali někteří rolníci ve Vinarech mlékařit. První sběrna mléka byla před č.p. 71. Sběračem byl Bohumil Novotný. Stály tam nízké stoly. Na ně se vyrovnávaly baňky 25 l, které kočí ze Žlunic odvážel do mlékárny u nádraží v Novém Bydžově vždy ráno a kolem 14 hodiny se vracel. Tržba za mléko byl jistý a pravidelný příjem v době krize...

Dne 6.9.1949 byla dána do provozu nová sběrna č.p. 12 naproti nynější zastávce ČSAD. Státní podpora činila 50 000 Kčs. Byla při ní vyhloubena studně. Sběrna byla vybavena chladícími zařízeními. Mléko se sbíralo ráno. Našli se „jednotlivci“, že hlásili plnou 25 l konev mléka, bez měření ji vylili do nádrže a zbytek dvou i více litrů si odnášeli domů.

Teprve lepší kontrola to znemožnila. To byl již sběračem František Musil č.p. 25. Po vzniku JZD byl velký počet záhumenkových krav – snad v každém hospodářství.

Tato sběrna mléka přestala sloužit svému účelu po vybudování prvního kravína – tzv. jedničky. Tam totiž přinášeli záhumenkaři mléko. Postupně přestávali družstevníci držet krávy a i sběrač ukončil svou činnost.

Když byla hospoda „U Brožů“ č.p. 1 ve Vinarech zavřena, vybudovali občané u bývalé sběrný přístavek, zastřešili ho a občas poseděli večer „U prkýnka“. Tak totiž pojmenovali tento přístřešek. Byla tam postavena i udírna. Za letních večerů nebo při slavnostech se v ní ohřívala uzenina, besedovalo při pivě a jiném občerstvení.

Dřevo na tuto přístavbu z velké části daroval předseda MNV Josef Tyl, práci věnovali požárníci z Vinar.

Obecní cesty

O silnici č. 280, vedoucí přes Vinary, se staral okresní cestář Václav Roudný. Cesty po vesnici udržovala obec. I cesty v polích patřily obci. Tráva na nich se pravidelně prodávala jednotlivcům ve vesnici. Byl to jistý příjem pro obecní pokladnu a správa obce s ním počítala ve svém rozpočtu. Zájemců o travu bylo vždycky dost.

Jistý problém byla údržba cest po vesnici. Ty na jaře a zvláště na podzim při sklizni cukrovky byly pokryty bezedným blátem. Trocha škváry, občas z rafinerie cukru ve Skřivanech přivezená, jen zakryla povrch cesty a za mokra se zajezdila nebo obalila na kola vozů a vytahala pryč.

Jisté zlepšení byla navezená „kopanina“ = kámen se štěrkem – který na cesty navezli rolníci. Ale to zdaleka nestačilo.

Předseda MNV M. Kozák získal pro Vinary peníze na úpravu obecních cest od ONV Nový Bydžov. Kamenem, za ně koupeným, se cesty postupně štětovaly a štět se zasypával písem. Tak se cesty zlepšily a byl konec bezedného bláta. Za předsedování Jos. Tyla byly cesty spraveny a poasfaltovány. Celou akci prováděli silnice svými stroji.

Jako poslední byla nová cesta do Familie. Navážením stavebního materiálu na bytovku č.p. 108 – postavená v letech 1976-1978 – byla cesta do Familie silně poškozená. Škoda jen, že tato práce probíhala v zimě, byla nekvalitní, o tom svědčí nynější stav této cesty. Chodník u ní poškodili bezohlední traktoristi najížděním ze strany. Přesto mají kdysi zablácené Vinary cesty po vesnici pěkné. Díky za to obětavým občanům a neúnavným organizátorům...

Vinary – sloučená obec

Po volbách na podzim roku 1959 byly obce Janovice, Kozojídky, Lhota Smidarská a Vinary sloučeny v jeden správní celek. Střed byly Vinary. Úřadovna místního národního výboru byla ve Vinarech č.p. 24 v prvním poschodí nad úřadovnou Kampeličky.

Stal jsem neuvolněným předsedou. Byl to můj stranický úkol. Uvolněným tajemníkem MNV byl Josef Hájek z Červeněvsí, který za tím účelem přišel do Vinar již na jaře 1952. Pracoval tu jako politický pracovník. Převážnou část svého času věnoval JZD a byl tam často více než na MNV. Jeho nepřiměřenou aktivitou vznikaly četné problémy. Stalo se, že více jak 20 pracovníků JZD bylo obviněno, že zavinili velké ztráty na uskladněné mrkvi, cibuli a jiném. To ohlásil na okresní národní výbor do Hradce Králové. Po ukončeném šetření byli předvoláni předseda JZD Bohumil Jelínek, předseda MNV Karel Hubka a někteří další na pohovor do úřadovny MNV – Za přítomnosti vedoucího tajemníka a okresního výboru Komunistické strany Československa z Hradce Králové, okresního prokurátora Kropáčka a dalších, že kdyby se měl podobný případ opakovat budou oba trestně odpovědní za tyto zjištěné ztráty. Na dotaz předsedy MNV, kdo zmocnil tajemníka MNV, aby jednal jménem MNV v této záležitosti, když nikdo z rady, pléna i předseda nejsou o ničem informováni a kdo podepsal toto hlášení na ONV mi bylo odpovězeno, že s. Hájek. Odpověděl jsem, že mám zato, že nejdříve měly být o věci informovány a celém případu shora uvedené složky MNV a

teprve ty by rozhodly o dalším řízení. Celá věc v tomto případě vyznívá jako soukromá akce s. Hájka, který nebyl nikým zmocněn, jako tajemník MNV k postupu, který zvolil. MNV by jistě byl schopen po přiznání odborníků z JZD uvést věc na pravou míru, protože je každému známa skutečnost, že při omezených skladovacích možnostech, které tehdy JZD mělo, ke ztrátám na skladované cibuli a jiném dojít musí. K tomu přece dochází i v domácnostech. Na to jsem nedostal žádnou odpověď a celá záležitost vyzněla v neprospěch tajemníka, který zneužil své pravomoci. Podobně jednal i v případě řízení s předsedou JZD, když na něm požadoval podrobný časový rozpis jeho činnosti jako předsedy JZD na celý týden předem a také neuspěl.

Podobně vyzněl případ s ubytováním rodin cikánského původu do tehdy prázdných domků ve Vinarech asi roku 1962. Tehdy došel na MNV přípis z ONV v Hradci Králové, že ve Vinarech jsou neobydlené domky č.p. 35 a 59. ONV plánuje v nich ubytovat rodiny cikánského původu. Odpověděl jsem, že domek č.p. 35 je jen dočasně neobydlen, protože vlastnice domku je t.č. na léčení v psychiatrické léčebně v Havlíčkově Brodě. Jakmile se pí Marie Kozáková vrátí bude tam bydlet s některou ze svých sester. Má-li ONV jiné možnosti, to MNV neví.

Domek č.p. 59 je majetkem Josefa Trejbala. Ten nyní pracuje ve Vrchlábí v továrně na auta a domek si připravuje pro své bydlení, jakmile odejde do důchodu.

Teprve po návratu tajemníka, který byl v tu dobu nemocen a proto neúřadoval jsem pochopil, když se dotazoval, nepřišel-li nějaký přípis z ONV ohledně domků ve Vinarech. Zase výsledek jeho „horlivosti“!

Jinak ale jeho činnost byla obci celkem užitečná. Rozhodně udělal pro Vinary víc než první uvolněný tajemník Václav Vavruška z Hlušic – Hlušiček. Ten měl na starosti ještě nesloučené Vinary a Kozojídky. Snad proto byl často nedosažitelný, když se po něm pracovníci ONV, tehdy ještě Nový Bydžov, ptali...

Tajemník Hájek se zasloužil o to, že MNV získal administrativní pracovníci Miladu Vejrovou rozenou Jánskou z Kozojídek, absolventku střední ekonomické školy v Jičíně, velmi obětavou a svědomitou. Ta dělala pro obec mnohem více a lépe, než byla její pracovní povinnost. Zaměstnána byla na poloviční úvazek, ale když bylo nutné – a to bylo velmi často – pracovala pro MNV až do večera. Tato pracovní náplň jí vyhovovala, protože při péči o dvě malé dcery nemohla dojíždět do zaměstnání někam dál. Do práce jezdila na kole necelé 2 km. Teprve mnohem později odešla na MNV do Smidar a celá rodina se odstěhovala do Nového Bydžova. Nyní pracuje u okresního stavebního podniku nejdříve v Novém Bydžově a později v Hradci Králové.

Do jejího nástupu na MNV pomáhala nějakou dobu pí Hana Erbanová rozená Jorová ze Lhoty Smidarské. Po odchodu M. Vejrové pracovala na MNV pí Hana Novotná z č.p. 71.

Po sloučení obcí i JZD nastává nebývalý rozkvět obou. Ve Vinarech se střídají návštěvy i ze zahraničí.

V roce 1962 dostává MNV za svou práci „Čestné uznání od ONV v Hradci Králové a peněžitou odměnu. Nezarámované vzal tajemník k zarámování. Škoda, že se více na MNV nevrátilo. Bylo to jedno z prvních, MNV ve Vinarech, udělených. Tajemník Hájek odešel do Smidar, kde se v dalším volebním období stal předsedou MNV. Po čase byl z funkce odvolán, někdy po událostech létech v 1968-1969. Našel si zaměstnání v pivovaru Hradec Králové. Byly i věci méně příjemné. Tak snad roku 1962 jsme pro daňový rok 1961 slevili JZD na zemědělské dani asi 130 000. V té době ještě MNV předepisoval JZD daně. Stalo se tak po několika žádostech vedení JZD. Odůvodněny byly méně příznivým výsledky hospodaření. Jaké však bylo moje překvapení, když jsem se na ONV dověděl, že JZD vyplatilo svým členům na podílech v tomtéž roce částku mnohem vyšší, než byla sleva na dani od MNV. Snad již následujícího roku přešlo zdaňování JZD na ONV. Ale odpovědnost za hospodaření JZD měl MNV dál. Teprve po zřízení okresní zemědělské správy přešla tato pravomoc na ni.

Další oprávněné stížnosti docházely ze Lhoty Smidarské. Týkaly se kravína západně od vesnice postaveného ještě v době samostatného JZD ve Lhotě Smidarské. Ten v horkých letních dnech zamořoval při západním větru svým zápachem celou vesnici. Podobně tomu bylo i se šťávami ze řízkových silážních jam od podzimu do jara. Na toto měli ve Lhotě pamatovat dříve než kravín postavili. Ten prý měl původně stát při polní cestě ze Lhoty do Chotělic, severovýchodně od Lhoty. V této věci byl MNV bezmocný.

Navrátilék

Je rybník pod strání severně od Vinar těsně za vsí. Kdysi byl mnohem větší snad 7 arů a sloužil chovu ryb. Betonové stavidlo, tam udělané, se brzy rozpadlo, protože cement do něho určený přišel jinam. Měl vždycky dost vody. Měl vlastní prameny v jihozápadním rohu. Když JZD hloubilo jámu na řízky a siláž u kravína, projednávali jsme úpravu Navrátilku tímto strojem. Jaké však bylo moje překvapení, když jsem zjistil, že bagrista zahrnul prameny jílem ze dna rybníčka. A tak se z rybníka s vlastními prameny stal rybník „nebeský“, odkázaný na přítok dešťové vody z údolí nad ním. Nikdy se mi nepodařilo zjistit, kdo toto zavinil. A tak Navrátilék dále zůstává, zanáší se při záplavách a pustne. V létě slouží malým rybářům k jejich rybářským pokusům a chovatelům kachen.

Návesník

Rybník uprostřed Vinar, původně přes 70 arů veliký, po úpravě má 65 arů. Nikdy v něm nechyběla voda. Ani za velkého sucha roku 1947 nevyschl. Má pravděpodobně prameny směrem k číslu 10, kde často nebýval i za mrazů silnější led.

Kolem 60 let měli o něj velký zájem rybáři z Nového Bydžova. Protože tehdy nikdo jiný kromě rybářských spolků nikdy nesehnal rybí násadu, byl více roku bez ryb. Spolek rybářů z Nového Bydžova Návesník najmul od obce za 300 Kčs ročně a nasadil tam ryby. Počáteční výsledky byly dobré. Později zavlékli rybáři s násadou infekci, prý vodnatelnost ryb a bylo po všem! Rybník opustili, na dopisy neodpovídali. Ani na prosby o radu, jak rybník, který pustl a zarůstal opravit, neodpovídali. V tu dobu jsem četl inzerát v Rudém právu. Panelárna Hýskov u Berouna nabízela levně panely, které se již na stavbách nepoužívaly. Rozhodli jsme tyto panely objednat a zpevnit nimi hráz. Předseda Tyl opatřil od ONV peníze, vlak přivezl panely do Smidar, sehnal se jeřáb s autojeřábem Šmelhaus ze Žlunic, obětaví lidé a rybník se opravil. Škoda, že STS Okřínek u Poděbrad, která se smluvně zavázala odbahnění rybníka provést, toto nedokončila. Po úspěšném jednání s našim JZD, bez ohledu na obtížnost, odbahnění úspěšně dokončilo v létě družstevními stroji. Na jižní straně rybníka rozšířena vozovka do té doby na nejužším místě ne celé 4 m široká, na severní straně zasypán tzv. „vocas“ a rybník dostal nynější podobu. Mezi silnicí a chodníkem je záhon květin, o které pečovali a založili Josef Obešlo č.p. 69, Jaroslav Forman č.p. 29, Karel Hubka č.p. 70 a Jiřina Myšková st. č.p. 23. Poslední léta o tento zákon obětavě pečuje Božena Kozáková č.p. 29. Lesní stromky, vysázené na březích, vydržely jen na severozápadní straně. Za parných dní v létě bývá u rybníka zvláště v sobotu a v neděli více jak stovka lidí. V zimě je Návesník středem sportovní mládeže, která obětavě vyhazuje napadlý sníh, aby mohla bruslit a hrát hokej. Jen my – starší – vzpomínáme, že se ve Vinarech hrál před léty hokej a Vinary byly v čele okresní soutěže. Na rybníku bylo zavedeno elektrické osvětlení. Hrávalo se večer za nadšeného povzbuzování domácích. Soupeři přijížděli autobusem. Hokejový oddíl zajížděl se svými fanoušky i na cizí hřiště ke Hradci Králové a k Poděbradům. Děti často od nadšeného povzbuzování nemohly druhý den ani pořádně mluvit. Škoda – že se nenašli obětaví sportovci pro další léta a oddíl se rozpadl.

Po úpravě rybníka měli rybáři z Nového Bydžova velký zájem o pronájem rybníka. Cítovali i příslušný zákon. Dalo hodně jednání a intervencí, aby se jim to nepodařilo.

JZD se o Návesník stará. Opatřilo do Návesníka rybí násadu. Ryby také krmí, protože do rybníka po úpravě nic nepříjde. Přes to ryby rostou. Na podzim bývá slavný výlov. V udírně

„U prkýnka“ se udí vhodné ryby a po výlovu bývá společná beseda. Nechybí ani něco „ostřejšího“ pro zahřátí obětavých rybářů.

Veřejné osvětlení

Po zavedení elektrického proudu do Vinar, bylo vybudováno veřejné osvětlení vesnice. Celá instalace byla provedena měděnými dráty. Ale za okupace byly nahrazeny železnými podle nařízení okupantů.

Toto osvětlení bylo velmi poruchové. Za předsedy MNV M. Kozáka bylo rekonstruováno. Byl zvýšen počet světelných bodů, vyměněno vedení. Škoda – měděné nebylo! Až do této doby musel obecní sluha večer ručně rozsvěcet a ráno zhasět. Vypínač a elektroměr byl na hospodě č.p. 1. Při obnovení osvětlení sehnal předseda MNV Kozák automatický spínač. Ten sám světlo rozsvěcel a zhasel podle hodinového stroje. Ten nejdříve řídil K. Hubka, později Stanislav Záveský. Ke mnohokrát žádané rekonstrukci nedošlo.

Soudci z lidu

Po okupaci v letech 1948-1950 začaly soudní procesy proti kolaborantům a zrádcům národa, podle „Velkého dekretu prezidenta republiky Československé“. Byl jsem tehdy soudcem z lidu a zasedal u lidového soudu v Novém Bydžově a Jičíně. Nejzajímavější byl dvoudenní proces s Janem Chlupem – profesorem dějepisu gymnasia v Novém Bydžově – konfidentem gestapa již před okupací. Dostal doživotní žalář. U tohoto procesu zasedal jako soudce z lidu i bývalý Starosta Lhoty Smidarské Rodr z „Vysokého“.

Později byl soudcem z lidu Stanislav Záveský č.p. 5 kolem roku 1952. Miloslava Jelínková č.p. 33 a Květa Obešlová č.p. 69 – členky JZD – byly – soudci po několik funkčních období.